Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 137 (16360) | 1983 оной июниин 14, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ТҮРГЭНӨӨР АШАГЛАЛГАДА ОРУУЛХА

Буряад ороной барилгашад түрэл республикынгаа 60 ...эй алдарта ойе амжалта түгэс ажалаараа, ашаг урэ... хүдэлмэреэрээ угтаха гэжэ шармайн оролдожо байн... 1983 ондо тэдэнэй абаһан социалис уялганууд ехэ... харюусалгатайшье юм. Жэшээ болгон хэлэбэл, ба... ...ын товарна продукци гаргаха ба барилга-хабсарал... хүдэлмэри хэхэ жэлэйнгээ түсэб декабриин 29-дэ ...гэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 0,2 про... ...ээр үлүүлэн бэелүүлхэ гээд тэрээн дотор бэшэгдэн... Үйлэдбэриин болон социально-соёлой барилгануудые ...соонь дүүргэжэ, жэлэй туршада жэгдээр ашаглалгада ...лха, тиихэдээ 80 процентһээ бага бэшыень «һайн», ...ним» гэһэн сэгнэлтэнүүдтэйгээр тушааха уялга ...илгашаднай абаһан байна.

...дэ үндэр уялгануудаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула ...илгын, барилга-хабсаралгын эмхинүүд, барилгын ма...лнуудай предприятинууд, тэдэнэй мэргэжэлтэд бо... хүтэлбэрилэгшэд бага бэшэ оролдолго хэшээл гаргана ...дэ. Энээнине батадхахын тула иимэ жэшээ харуулая. ...рһэн табан һарын туршада, нёдондо жэлэй энэ үеын... сасуулбал, гол фондынуудые ашаглалгада оруулга ... процентээр, тэрэ тоодо үйлэдбэриин фонднуудые — ...процентээр ехэ болоһон байна. Капитальна һомолол...дые ашаглалта энэл үе соо 4 процентээр, барилга-...аралгын хүдэлмэри хэхэ түсэбэй дүүргэлтэ 7 процен... дээшэлүүлэгдээ. Үйлэдбэриин барилгануудта капи...эна һомололгонуудые хэрэглэхэ табан һарын түсэб ... процент, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб ... процент дүүргэгдэбэ. Тус дүнгүүд юу харуулнаб гэ... барилгын эмхинүүдэй хүдэлмэридэ һайн хубилалта...ай эхилжэ байһые гэршэлнэ ха юм. Тиимэһээ түй...аа батадхажа, улам һайнаар хүдэлжэ, гансашье ха...жэлэй бэшэ, харин бүхэли жэлэйнгээ түсэб саг бол...оонь урид, эрхим шанартайгаар дүүргэхэ гээшэ бү... барилгашадай нэрэ хүндын хэрэг болоно. Тэсэд энэм...бэлэн бэшэ хэрэг, нилээд ехэ хүсэл, эрмэлзэл хэрэг-

...рилгын эмхинүүдэй дунда ашаг урэ ехэтэйгээр, эр...нгэсоор хүдэлдэг, түсэб болон уялгануудаа гүйсэд ...эдэг коллективүүдэй тоо олошоржо байнхай. Энэм...мүн лэ ехэ һайшаалтай. Жэшээнь, «Жилгражданстрой» трестын нэгэдэхи СМУ, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй ба...ын управлени, ЛВРЗ-гэй барилгын управлени, «Улан...трансстрой» трестын 397-дохи СМУ, «Нижне...ангарсктрансстрой» трестын 572-дохи, 575-дахи барилга-...аралгын поезднууд, «Бурятводстройн» Гусиноозерскын, ...жанай ПМК-нууд, хүүргэ барилгын 97-дохи отряд ... бусад байгша оной табан һарын туршада барилгын ...на продукци гаргаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн юм. Тиигэжэ эдэ түрүү коллективүүд социалис ...сөөнэй манлайда дабшажа, бусадта эрхим ажалай ...р жэшээ харуулна.

...М-ай барилгашадай баатар габьяата ажалые онсо ...тэмдэглэлтэй. Подрядна хүдэлмэри хэхэ табан һа...аа түсэбүүдые «Нижнеангарсктрансстрой» трест ... процент, «БАМтоннельстрой» управлени—124 про..., «ЗапБАМстроймеханизация» трест—107 процент ...эһэн байна бшуу. Байгалай тоннель соогуур рельс ...дажа дүүргэгдээ, Байгалай эрьеын гурбадахи тон...һэтэ малтагдаа, Хойто-Муяын хада дээгүүр зам ба... амжалтатайгаар ябуулагдана.

...най барилгашад республикынгаа 60 жэлэй ойе, ...шэнэ барилгануудые түгэсхэжэ, ажалай ехэ бэлэгүү... угтахаяа бэлдэжэ байнхай. Улаан-Үдын аэровокза... Сэлэнгын ЦКК-гай болон Петропавловкын соёлой ...ангуудай, Борсоевой нэрэмжэтэ үйлсэдэ гэрнүүдэй ...нэ залгалаа, Каменскын түмэр бетон зүйлнүүдэй за... барилганууд ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэгдэхэнь. ...эрэй урда тээ Сэлэнгэ дээгүүр гараха шэнэ хүүргэ ...алгада оруулагдахань.

...алай түрүү онол арга хэрэглэдэг, ашаг үрэтэйгөөр ...дэг барилгын бригаданууд үдэр бүри олошорно. ...д олон бригаданууд шэнэ, бригадна подрядай гу...р ажаллана. Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэ...э, хэһэн ажалаа эрхимээр бэелүүлдэг түрүү бри...дай тоодо СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат ...андр Егорович Воронинной, 7-дохи СМУ-гай Васи... Константинович Рубцовой, «Спецстроймеханизация» ...ын Анатолий Петрович Маньковой, гэр барилгын ...адай Леонид Будаевич Очировай, 8-дахи СМУ-... Георгий Сергеевич Ануфриевай болон бусадай бри...дые нэн түрүүн нэрлэлтэй. Эдэ коллективүүдэй ...а юунһээ эхитэйб гэбэл, нэн түрүүн эбтэй эетэй... ...дэлдэг, бэе бэедээ туһалалсадаг, мэргэжэл ша... саг үргэлжэ дээшэлүүлдэг, ажахын тоосооной ... хэрэглэдэг дээрэһээл иимэ дүнгүүд туйлагдана.

... барилгашадай урда бүришье ехэ зорилгонууд та... гээшэ. Барилгын хэмжээн гансашье ехэ болоно харин болзорынь бага болгогдоно, шэнэ материал... болон зүйлнүүд хэрэглэгдэнэ, шанартань тон шан...алтэ табигдана бшуу. Барилгын эмхинүүдэй ху...эдэ нилээд олон дутуу дунданууд үшөөл үзэгдэ...зандаа. Тэдэнэй гол шухалань гэхэдэ, үйлэдбэриин ... соёлой-ажаһуудалай обьектнүүд саг болзор соо... ашаглалгада оруулагданагүй, тиигэжэ түсэбөөр ха...даһан продукци гүйсэд абтанагүй ха юм. Иимэ ... хүнгэн бетон конструкцинуудай заводой, «Тепло...» заводой, гэр барилгын комбинадай нэмэлтэ хү...дые барилга дээрэ элеэр харагдана. Мүн малай бай... үрэһэ сэбэрлэхэ пунктнууд, витаминтай ногоо...гурил гаргаха агрегадууд унжагай нөбшөөр бодхоог-

...гаяа социально-соёлой болон ажаһуудалай хэрэг-...ын барилганууд удаанаар баригдана, саг соогоо ...алгада оруулагданагүй гэжэ шүүмжэлэл гараһаар... Тиигэбэшье олон һургуули, үхибүүдэй эмхи зур...д, байрын гэрнүүд болон канализациин барилга-...удаарһан зандаа. Жэшээнь, Хяагтада, Баргажан...ын жэлэй туршада үхибүүдэй саад, Заречнэ посе... һургуули, Нижнеангарскда нарайлалгын байшан ...эгэ баригдажа байбашье, ашаглалгада оруулха са... үшөөл тодорооогүй.

...ша оной үнгэрһэн үе соо байрын гэрнүүдые ашаг... оруулха түсэб оройдоол 53 процент дүүргэгдэ... байна. «Бурятжилгражданстрой», Гусиноозерско...эй барилгын управлени, «Бурятцелинстрой» трест ... бусад организацинууд энэ талаар табан һарынгаа бэелүүлжэ шадаагүй. Илангаяа хүдөө нютагуудта ...э байгаа гэр байрын барилга хангалтагүйгөөр ябуу...а. Нёдондо жэлдэ 721 гэр ашаглалгада оруулаг...ад, оройдоол 300 гаранииинь бэлэн болгогдоо. ...рэй, Баргажанай, Прибайкалиин, Зэдын районууд-...алгын энэ шухала хэрэгтэ анхарал гүйсэд хандуу...агүй.

...р иимэһээ барилгын талмайнууд дээрэ ажалай эр...ид дээшэлүүлхэ, хэрэгтэй материал болон хэрэгсэл...р хангалгыень һайжаруулха, хүдэлмэриин эмхид...а журам нарижуулха саг орожо ерээ. Тиимэһээл ...-хабсаралгын эмхинүүд, тэдэнэй партийна болон ...юзай организацинууд, хүтэлбэрилэгшэд нилээд ехэ ...лго гаргаха, гээгдэлдэ ороһоноо хүсэлдүүлхэ, ... ондо, ашаглалгада оруулха объектнүүд дээрэ бү... шадалаа элсүүлхэ, тиигэжэл түсэбтэ даабаряа ...дүүргэхэ ёһотой болоно бшуу. Нютагай партийна ...совет органууд энээнэй хойноһоо шанга хиналта ...зохихо туһаламжа үзүүлхэ үүргэтэй гээшэ.

...тальна барилга улам түргэдхэхэ, илангаяа түсэб...екнүүдые саг соонь, һайн шанартайгаар ашаглал...тушааха арга боломжонууд гүйсэд бии гээшэ.

ҮБҺЭНДЭ ЖЭГДЭ ОРОО

...БРОПОЛЬ. Эндэхи ... совхозууд үбһэндөө ... оробо. Оньһожоруу...аа 400-һаа дээшэ ...кс болон 200 звено ... сабшана. Тэдэнэр 1210 ...һаа бага бэшэ тонно ...ээр баян тэжээл һү... болоно. Энэнь урда-...ануудэйхиһээ хоёр да-...э юм.

...арта үбһэнэй шанар ...а тусхай албан бай-...анхай. Тэрэнь колхоз, ...удай 300-гаад эксп-...боратори нэгэдхэнэ. ...ү, али дан орой саб-шагдаһан ногооной шэмын муу байдагынь нюуса бэшэ. Лабораторинуудта ногооной каротинине шалгажа үзэхэ-дэнь, ногоо сабшаха сагые тодорхойлхо, һүрилэлгын технологине шалгаха арга олгоно.

Комплексно отрядууд болон звенонуудай мэдэлдэ үбһэ үлеэжэ хатааха 2,5 мянган түхеэрэлгэ үгтэнхэй.

Гадна эндэ витаминаар баян ногооной гурил үйлэдбэрилжэ, сенаж даража эхилбэ.

Буряадай АССР-60

БЭРХЭ БАРИЛГАШАД

23-дахи ПМК-гай барилгашадай Н. Л. Краснояровай даадаг бригада барилгануудые түргэн бодхоожо, нютагаймнай хүн зониие баярлуулна. Тэдэнэр байгша оной январь һарада 18 байрын гурбан дабхар байшан барижа эхилһэн аад, мүнөө лосоо талынь хүдэлмэри хэжэ байна. Тэрээнтэйнь зэргэ хоёрдохи байшан баригдажа эхилэнхэй.

Нүхэр Краснояровай бригадын коллективһээ холо бэшэхэнэ В. А. Трибунскын бригада хүдэлнэ. Тэдэнэр март һарада барижа эхилһэн байраяа Агууехэ Октябриин социалис революциин 66 жэлэй ойе угтуулан дүүргэхээр шиидэнхэй. Унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй хүдэлнэ.

Дурсаһан хоёр бригадын хэниинь хэн гэшэгүй булта дaa һайнаар хүдэлдэг.

П. ХАЛТАНОВ.

БОЛЗОРТОНЬ ДҮҮРГЭБЭ

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой дүршэлтэй механизатор Борис Раднаевич Онхоновой хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригадын коллектив ажахын тоосоогоор хүдэлһэнэй ашаар байгша ондо 853 гектарта ороoһото ургамалнуудые тариха хүдэлмэреэ бултанһаань урид түгэсхэбэ.

Ажахын түрүү трактористнууд Н. М. Дорофеевэй, А. О. Дугаровай даадаг тарилгын агрегадуудта Галина Балбуреева Валентина Жамбалова хоёр сеяльщигүүдээр ажаллана. Эдэнэр һүүлшын үдэр 123 гектарта обёос һайн шанартайгаар тарижа дүүргэбэ.

Тарилгын агрегадуудай һаадгүйгөөр хүдэлхын тула үрэһэ хүрэнгэ саг соонь орооһоной сеялкэнүүдтэ шэрэжэ асарха гээшэ нилээд ехэ удха шанартай ха юм. Тиимэһээ колхозой правлени энэ хэрэгые дүршэлтэй жолоошодто даалгадаг байна. Саяанай транспортна предприятиин жолоошон Александр Викторович Бобков эдэнэрэй найдабариие харюулжа шадаа. Тэрэ даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандадаг, үдэр бүриингөө нормые үлүүлэн дүүргэдэг хүн юм.

Тракторна бригадын бригадир нүхэр Б. Р. Онхонов наһаараа хэды залуушье һаа, коллективые хүтэлжэ шададаг, ажалай болон гүйсэдхэлгын журамые наринаар сахидаг байна. Иигэжэ ажаллахадаа тус бригада урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлжэ шадана ха юм.

Эдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ хүршэ хүдэлдэг М. С. Илтаковой даадаг звенодо хамһалсажа захалба.

И. ФЕДОРОВ.
Түнхэнэй район.

КУКУРУЗА ТАРИНА

Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой таряашад, механизаторнууд хабарай тарилгын харюусалгатай хүдэлмэриие эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байна. Эдэнэр бүхыдөө 3030 гектарта ороoһото ургамалнуудые таряа. Мүнөө тус ажахын механизаторнууд кукурузаяа тарижа байна. Ягодныын отделениин кукурузашан Федор Думновай даадаг звеногойхид энэ ургамалые һуулгана. Тэдэнэр байгша ондо 380 гектарта кукуруза тариха түсэбтэй һаа, һүүлэй мэдээгээр бүхыдөө 250 гектарта һуулгаа.

Залуу механизатор Ц. Д. Шиндаков тарилга дээрэ онсо шалгарна. Тэрэ үдэр бүриингөө даабариие 110—120 процентдэ хүргэнэ.

Р. БАЛДАНОВ.

ҺАЙЖАРАН ХУБИЛНА

Түрэл Коммунис партиингаа захяа заабаринуудые хүтэлбэри болгон совет хүнүүд жаргалта һайхан, жабхаланта байдалаа зохёон байгуулна, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн урагшаа дабшана. КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталагдан абтаһан СССР-эй Эдеэ хоолой программые ороноймнай ажалшад эршэмтэйгээр бэелүүлжэ байнхай. Парти, правительствын холын хараата түсэбүүдэй арад зоной зүгһөө бүримүһэн дэмжэгдэһэниинь гайхалгүй бшуу. Ажалша коллективүүдэй гэшүүн бүхэн даалгагдаһан ажалдаа бэеэ үгэнгеэр, оролдолготойгоор хандана, уялга даабаринуудаа дүүргэлтэдэ дүршэл шадабаряа дууһан зорюулна.

Түрэл Буряадайнгаа 60 жэлэй ойе угтахаяа байхадаа, колхозойнгоо малшадай ажалай амжалта, туйлалтанууд тухай тобшохоноор хөөрэбэл зохистой ха.

Ажахымнай гол һалбари —мал ажал мүн. Борьёогой үргэн талада адууһа малаа үсхэбэрилэн, амгалан тайбан ажалаараа алдаршажа байһан хүнүүд олон.

Байгша ондо хонишод Д. Р. Цыбиков, Б. А. Гомбожанов, Ж. Г. Нишеев, Д. Э. Гомбоев, Н. Д. Раднажапов гэгшэд 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, бүрин бүтэн, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байнхай. Энэнь габшагай ажалай үрэ дүн мүн. Колхозой хонишод 100 эхэ хониноо дундада зэргээр 85 хурьга абажа түлжүүлнэ. Жэлэй эхинһээ түрүү һаалишаднай А. А. Мурзакова, В. Ш. Жигжитова, А. В. Мункуева гэгшэд үнеэн бүриһөө 700—750 килограмм һү һаажа амжаа. Эдэнэр правлени болон парткомой зүгһөө һара бүриин дүнгүүдээр мүнгэн шанда ба дамжуулгын Улаан вымпелдэ хүртэдэг заншалтай. Мал адуулагша Бальжинима Молонов апрель-май һарада үхэр бүриин шэгнүүрые 900 1000 граммаар нэмээжэ, һайшаал, магтаалда хүртэнхэй.

Үни сагһаа хойшо эрхим ажалаараа нютаг нугаяа алдаршуулжа ябаһан хүнүүдэй дундаһаа суута механизаторнууд—Ажалай Улаан Тугай ордено П. Г. Халиулин, Буряадай АССР-эй габьяата механизатор С. Ц. Сагалеев, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордено Б. Д. Жигжитова, «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгээр гурба дахин шагнагдаһан залуу механизатор Б. Ж. Балсанов болон бусадые омогорхон дурдамаар. Эдэнэр мүнөө жэлэй хабарай тарилгада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлөө. Хүн бүхэниинь үдэрэйнгөө даабариие 130—150 процентээр дүүргэжэ, илангаяа эрхим дүн туйлаһан П. Г. Халиулин, С. Ц. Сагалеев, Б. Ж. Балсанов, Ф. Д. Цыремпилов гэгшэдэй агрегат колхозой партком... дамжуулгын Улаан вымпелдэ хүртэнхэй.

Колхозоймнай отарануудтахи эхэ хонид, хурьгад мүнөө хүсэ шадалаар яһала һайн, оодэргэнүүд. Эгээл эдэ үдэрнүүдтэ малшадай зорилго юуб гэхэдэ, туйлаһанаа улам батадхаха, зунай бэлшээриин хаһые һайса хэрэглэхэ, абаһан түл түрэсэеэ гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэн харууһалха болгодоно.

Ажахымнай хонишод зунайнгаа байрануудта нүүжэ ошонхой. Һубай эрье хонидтой отаранууд үни ошонхой. Малай байрануудые, байрын гэрнүүдые заһабарилха, болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри һайнаар хэгдээ.

Мүнөө зунай бэлшээриин үедэ һү мяха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар Хориин районой малшадай гаргаһан үүсхэлые манай колхозойхид халуунаар дэмжэн абаһан юм. Ажахымнай хонишод зунай бэлшээриин хаһада бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэн, хонин бүриин шэгнүүрые сүүдхын туршада дунда зэргээр 85—95 граммаар дээшэлүүлхэ уялга абанхай. 40 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй хонидые гүрэндөө тушаахаар хараална. Тиимэһээл «зунай сагта хонишоднай отарынгаа хонин бүхэндэ нэгэ центнерһээ доошо бэшэ үбһэ тэжээл бэлдэхэхээр зорилго табинхай.

Абаһан уялгануудаа гүйсэд бэелүүлхэ арга боломжо хонишодтомнай бии. Зунай, намарай үедэ хонидоо эртэ үглөөнһөө орой үдэшэ болотор адуулха, үдын халуунда бага зэргэ хүргүүлаад бэлшээхэ, һайса ундалуулха ёһотой. Үбһэ тэжээл бэлдэхэхэ гээшэ тон шухала хүдэлмэри мүн. Хонин һүрэгтоо хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаа һаа, үбэлэй хатуу шэмэрүүн үеые амжалтатай дабажа гарамаар бшуу.

Үнгэрһэн жэлдэ нооһо хайшалха түсэбөө колхознай 110 процентээр дүүргэһэн юм. Мүнөө жэлдэшье нооһо хайшалха даабаряа дүүргэхэ шадалтай, арга боломжотойшье.

Хэнэйшье мэдэһээр малшадай һайн, үрэ бүтээсэтэ хүдэлмэриһөө колхозой экономикын хүгжэлтэ сэхэ дулдыдана, хүн зоной һуудал байдал һайжарна бшуу. Һүүлэй жэлнүүдтэ Борьёо нютагнай танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Барилганууд хэгдэнэ. Һаяшаг 100 үхибүүдэй байха хүүгэдэй саад ашаглалгада тушаагдаа. Холын отарануудай хонишод һайнаар баригдаһан гэрнүүдтэ оронхой.

Габшагай ажалай дүнгүүдээр колхозниигууднай республикынгаа 60 жэлэй ойе угтахаар зоригжонхой. Борьёогой үргэн талын шарай үдэр бүри хубилан һайжарна бшуу.

Ц. САГАЛЕЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

АБЬЯАСТАЙГААР АЖАЛЛАНА

Репортаж

Үглөөнэй 8-һаа һаял үнгэржэ байһан саг. Үһөөрһэн тэнгэри ехэ түглэгэр, бүрхэг. Бороогой нэгэн хоёр дуһалнууд унана. Тэсэд гэнтэ-гэнтэ забдажа байгаад түргэдэһэн һалхин шаанхаяа байһан бороое оруулхагүй юм.

Бэшүүр тосхонһоо гараһан бидэнэр байгаалиин иимэ байдалые адуулһаар «Победа» колхоздо дүтэлжэ ябатараа, харгын зүүн талада бэе бэеынгээ хойноһоо жэрыгээд, урматайханаар газар хахалжа ябаһан хэдэн «Беларусь» харабабди.

Энэ партиин гэшүүн Александр Гаврилович Синицынэй хүтэлбэрилдэг ажахын түрүү звено ажаллана. Ешмээн тариха поли бэлдэжэ байһан үедэ дайралдабабди. Тэдэнэр бригадна гуримаар хүдэлжэ байнхай.

А. Г. Синицыниие ажалһаань нэгэ хэды сагай туршада таһалжа, тэрээнтэй хөөрэлдөө һэмди.

— Гушаяа үшөө хүрөөдүй нэгэ үеын табан эрэшүүл сүг хүдэлнэбди даа. Бидэнэр 4 жэл хамтаараан ябанабди. Механизатор Александр Савельевич Смолин ехэ оролдосотойгоор ажаллана. Бидэ сүгтаа партида ороо бэлэйбди. Тиихэдэ комсомолой гэшүүд С. Беляев, В. Смолин мүн лэ жэшээтэ ажалаараа шалгарна, — гэжэ тэрэ хэлэхэ зуураа, тэнгэриин шарай халта адуулаад, хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. — Байгша оной хабар орой дулаараа. Тиимэһээ тарилгаяа шанар һайнтайгаар үнгэргэхынгөө хажуугаар богони болзор соо хүдэлмэреэ дүүргэхэ гэһэн зорилго механизаторнуудай урда табигдаа бшуу. Бидэшье шадалаараа болонобди. 12 үдэрэй туршада 590 гектар талмай дээрэ кукуруза 3 трактораар тариһан байнабди. В. А. Смолин С. П. Беляев хоёрнай нэгэ тракторта хүдэлөө һэн.

Бидэнэй хөөрэлдэһөөр байтарнай, механизаторнууд хахалжа дүүргэхэеэ байһан полиёо дууһажа, тамхилхаяа суглараба. Тэдэнэр шог энеэдэ гаргана. Уданшьегүй тэдэнэр «Түргэлэе, ябая! Дороо дууһахабди!» гэлдэһээр «түмэр хүлэгүүдээ» таршагануулан, плугуудаа үргэжэ, ондоо полидо ошобо.

— 165 гектар газарта ешмээн тариха ёһотойбди. Һаяын эдэ үдэрнүүдтэ эндэ хэжэ байһан хүдэлмэриеэ дүүргэхын тула оролдохо байнабди. —гээд А. Г. Синицын саашалаа һэн.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: механизаторнуудай ажалай үе; звеное хүтэлбэрилэгшэ А. Г. Синицын.

Д-Р. ДАМБАЕВ.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фотонууд.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

АШАГТАЙ АРГА ХЭРЭГЛЭНЭБДИ

Түбхын түрүүн ажахы бүхэн өөһэдынгөө доторой арга боломжые дүүрэнээр хэрэглэжэ, шэнэ онол арга, дүй дүршэл үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэн, хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг болохо зэргэтэй гэжэ СССР-эй Эдеэ хоолой программа соо онсолон заагданхай.

Энэ талаар манай колхоздо ямар хүдэлмэри ябуулагданаб гэжэ хэлэбэл, иимэ байна. Һүүлэй арбаад жэлдэ ажахыдамнай тусхай талмайнуудта үхэрнүүдые хаагаад, шахан таргалуулха дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо һэн. Зарим жэлдэ үбһэ тэжээлэй дутамаггүй байхада шахамал үхэр бүхэнэй шэгнүүр үбэл, зунгүй сүүдхын 750—800 граммаар нэмэгдэдэг бэлэй. Тиигэжэ һүүлэй жэлнүүдтэ ажахы үхэрэй мяха үйлэдбэрилгэ болон гүрэндэ худалдалгые нилээд дээшэлүүлжэ шадаа юм.

Тэсэд колхоздо гансахан үхэрнүүд үсхэбэрилэгдэдэг бэшэ, баһа хонин һүрэг адууһа малаймнай тоодо горитой һуури эзэлдэг бшуу.

Гэбэшье хониной мяхан үшөөл бага абтадаг, илангаяа мяханай комбинадта тушаагдадаг хонидой шэгнүүр ехэ бэшэ байһан. Тэрэшэлэн хурьгад 2—3 үбэлжүүлэгдэжэл тус тустаа арай гэжэ 35—40 килограмм шэгнүүртэй болгогдоод, мяханда тушаагдадаг һэн.

Энээнэй гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, колхоздо адууһа мал, илангаяа хонидые адуулха һайн бэлшээриин газар тон бага юм. Ехэнхи газарнай хахалагдаһан таряалан, мүн сабшалан болоно. Тиимэһээ хонид диилэнхидээ халсагай үндэр гүбээнүүд дээгүүр, хадаар, гол горходой эрье зубшаһан бургааһан соогуур адуулагдадаг. Иимэ газарта хонид, тииһээ тиитэрээ жэжэ хурьгадай зунай сагта шэгнүүрээ ехээр нэмэхэнь тон хүшэр байһан.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, бүхы талаһаань бодомжолжо, тооложо үзөөд, хурьгадые хаагаад шахан таргалуулха тусхай байра түхеэрхэ гэжэ шиидээбди. Богонихон болзорто Хонхоло тосхонһоо холо бэшэ ехэ сарай һарабша бодхоогоод, хурьгадые томо, жэжээрнь илгажа байлгаха, бүри туранхай, үлбэрнүүдыень амяарлаха олон ондоо хорёонуудые барябди. Мүнөө эндэ 3000 хурьгадые суглуулаад, тусгаар һайн харууһа, тэжээл дээрэ байлганабди.

Мүн энэ байрын хажууда дүтэ тэжээл буйлуулха оньһожоруулагдаһан цех бии. Тэндэһээ хонишод талха таряа, витаминтай ногооной гурил гэхэ мэтые тусхай тэргэтэй (кормораздатчик) трактораар асаржа, хобто хобоонууд соо адхадаг. Хурьган бүхэндэ сүүдхын 300 грамм талхан, 200 грамм ногооной гурил, мүн хэршэгдэһэн һолоомон, силос дуран соонь эдюулэгдэнэ. Ута соргоор уһан ерэжэ, хобоонууд соо ходо гоожожо байдаг.

Эдэ хурьгадые 4 хүн харууһална. Механизатор Н. Е. Киреев тэжээл зөөжэ үгэдэг. Дүршэлтэй хонишон В. Н. Козлов хажуудаа хоёр туһалагшатай һүрэгөө хаража эдеэлүүлдэг, уһалдаг юм.

Энэ багахан коллектив хамтын подрядай ёһоор ажахытаяа хэлсээ баталаад, хурьгадай шэгнүүрые нэмээһэнэй хэмжээгээр ажалай түлөөһэ абахаар хүдэлнэ. Табан һара соо тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 100 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ гэхэ гү, али бүхыдэнь 450 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абаха уялгатай. Тиигэжэ хурьган бүхэнөө 30 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта тушааха байна. Хурьгадые түрэһэн жэлдэнь гүрэндэ худалдажа, гаргаша багатайгаар хониной мяха үйлэдбэрилхэ гэхэ гү, али байгша ондо 49,8 мянганһаа бага бэшэ түхэригэй сэбэр ашаг олзо оруулха ёһотойбди.

Ондоогоор хэлэбэл, хурьгадые шахаха тусхай байра түхеэрхэдэ хэгдэһэн гаргаша сүм харюулагдаха, саашадаа эндэһээ сэбэр ашаг олзо абтаха байна.

Урда жэлнүүдтэ манайда хурьгад эндэ тэндэ отарануудта тараагдажа байлгагдадаг һэн. Тиимэһээ тэдэнэй хэр зэргэ һайнаар харууһалагдажа, эдеэлүүлэгдэжэ байһаниие хинан шалгаха, харахань бэрхэтэй байгаа. Харин мүнөө эндэ зоотехнигүүд, ветеринарнууд ходо ябажа, хонишодто бүхы шухала туһаламжа, заабари үгэжэ байха аргатай болоо. Илангаяа жэжэ хонидой харууһа, тэжээл һураггүй һайнаар эмхидхэгдэнэ ха юм.

Иимэ юумэ эмхидхэхын урда тээ бидэ ажахын прораб А. С. Хайрулинтай Хориин районой Үдын совхоз ошожо, хурьгадые шахан таргалуулдаг байрыень, ажалайнь эмхидхэлые хаража ерээ һэмди.

Энэ аргын алишье талаараа ашагтай байһаниинь элитээр харагдана. Урда жэлнүүдтэ эхэнүүдһээ һалгааргадаһаар зарим хурьгад эрид муудадаг, үлбэртэдэг, үсөөн бэшэнь гарзалдаг байгаа. Харин мүнөө үнгэрһэн май һарада, июнь соо нэгэшье хурьган гарзалаагүй. Гадна энэмнай намар гүрэндэ мяха худалдаха түсэбэй дүүргэлтэдэ горитой нэмэри болохо бшуу.

Е. ИВАНОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой.

ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Түрэл республикынгаа алдарта 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон Хүрбын совхозой Тээгдын һү һаалиин фермын түрүү һаалишан Минира Валеевна Мухамедзянова арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи табан жэлэй эхинһээ хойшо сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ хэрэгтэ бүхы һаһал бодолоо, арга боломжоёо гарган хүдэлнэ.

Энэшье ойн баярта жэлдэ түрүү малшан совхоз дотороо ажал хэрэгээрээ суурхажа ябана. Үнгэрһэн табан һарын дүнгөөр М. В. Мухамедзянова үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 888 килограмм һү һааһан байна.

Минира Валеевна арбан үхибүүдэй эхэ юм. Тэрэнэй гурбан ехэшүүлынь айл бүлэ болоод, совхоздоо элдэб ажалда хүдэлнэд. Дүрбэдэхи Рита басаганииинь үнгэрэгшэ жэлдэ Тээгдын дунда һургуули дүүргэһээр ажахыдаа һаалишанаар хүдэлхэеэ мэдүүлээ һэн. Мүнөө тэрэ эхэтэеэ хамты нэгэ коллективтэ ажаллана. Бэшэ багашуулынь нютагайнгаа дунда һургуулида һурана.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.
Хори.

БУРЯАДАЙ АССР-60

Алдарта түүхэтэй, ажалша намтартай

ХЯАГТА ХОТО

Республикымнай томо городуудай нэгэн Хяагта алдар солото түүхэтэй юм. Эндэ ажалша бэрхэ зон ажаһуудаг. Монголой арадай революционно тэмсэлдэ Советскэ Союзай болон Монголой Арадай Республикын хоорондохи хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ онсо ехэ габьяатай байһанай түлөө Хяагта хото Сүхэ-Баатарай орденоор шагнагдаһан юм.

◆ ◆ ◆

МАНАЙ ОМОГОРХОЛ — БУУРАЛ ХЯАГТА

255 жэлэй баян түүхэтэй Хяагта хото хадаа манай хизаарай экономическа болон соёл-гэгээрэлэй хүгжэлтэдэ элитэ ехэ һуури эзэлнэ. Зүүн зүгтэ экономикын үндэһэ һуури табилгада, түб Азиин хизаар шэнжэлэлгэдэ, үндэһэ яһатанай түрүүшын түлөөлэгшэдые гэгээрүүлгэдэ, мүлжэлгэтэ байдалһаа эрхэ сүлөө олохо тэмсэлдэ, интернациональна хани нүхэсэлэй хэрэгтэ манай город арсашагүй габьяатай юм. Н. Бестужевай, Д. Банзаровай, Н. Пржевальскиин, Ц. Ранжуровай, А. Назимовай, К. Рокоссовскиин нэрэмжэтэ үйлсэнүүд городой түүхын алдарта хуудаһануудай гаршагууд мэтэ үзэгдэдэг. Тиихэдэ летчик-космонавт, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой Н. Рукавишниковай нэрэ солоор Хяагта манай баатар хүнүүдээр нягта холбоотой болоһон байна...

Имагтал Совет засагай үедэ социалис агуу барилгын ашаар захын холо Хяагта урданай унтаралгаһаа һэргэн бодожо, мүнөө үеын түгэс хүгжэнги индустриальна болон соёл-гэгээрэлэй гуламта болонхой. Зүгөөр иимэ гайхамшагта хубилалтанууд нэгэн зуура бэшэ, харин олон жэлэй туршада партиина, совет эдэбхитэдэй, бүхы ажалшадай шударгы хүдэлмэриин ашаар түйлагдаһан байха ха юм.

1923 оной июнь һарада В. И. Лениндэ манай нютагаархин иигэжэ бэшэһэн байна: **«Хүдэлмэришэдэй, таряашадай, улаан-гвардеецүүдэй депутадууд Троицкосавск уездын съездын зүгһөө Таниие халуунаар амаршалнабди! Социализм байгуулхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа үгэхэбди!»**

Иигэжэ совет патриотизмын хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэржэ, городой ажахын хүгжэлтэ абьяастайгаар урагшаа дабшаба. Хуушан, тон жэжэхэн үйлэдбэри үргэдхэхэһөө гадна шэнэ, бүри бүтээсэ ехэтэй предприятинууд үндыһэн байна. «Союзмясо», «Кожимпорт», «Дортранс», «Монцекооп», электростанци болон ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха артельнүүдэй хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. Коллективизациин үедэ городой түлөөлэгшэд хүдөө ажахынхидта шефүүдэй туһаламжа үргэнөөр үзүүлээ юм.

«Анзаһан ба балта» гэһэн газетэ ойлгууламжын ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулаа. Энэ үедэ соёл-гэгээрэлэй бодото хубисхал болоһон байна. Үзэг номдо һургаха хүдэлөөндэ комсомолшууд эдэбхитэйгээр хабаадаа. Аймагай соёлой байшан, кинотеатр, зүжэгтэ арадай театр, улаан булангууд, библиотекэнүүд, һургуули, училищинууд нээгдээ юм. Радио-дамжуулгаар бүхы город хангагдаа.

Дайнай урдахи табан жэлнүүдэй туршада Хяагтын промышленность шэнэ шатада гараа һэн. «Урагшаа» гэһэн промартель һарын туршада 100 мянган хирпиисэ бүтээжэ байгаа, тиихэдэ «Эб найрамдал» гэжэ промартелиин хүдэлмэришэд түмэрөөр, модоор ажалшадай хэрэглэмжын зүйлнүүдые дархалдаг бэлэй. Ф. Дзержинскиин нэрэмжэтэ арһанай завод арба дахин шахуу ехээр продукци гаргаа, городой электростанци хоёр дахин ехэ хүсэтэй болгогдоо.

1934 оной августын 11-дэ ажалшадай дурадхалаар ВЦИК-эй Президиумэй Верхнеудинск хотые Улаан-Үдэ, Троицкосавскые — Хяагта гэжэ нэрлэхэ тогтоол баталаа һэмнай. Хяагтые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ гансахан 1935 ондо 1 миллион 90 мянган түхэриг зорюулагдаа юм. Коммунальна болон байрын гэрнүүдэй барилгада гол анхарал хандуулагдаа. Ажалшадай элүүр энхые хамгаалха хэрэгтэ, гэгээрэлдэ, социальна тэдхэмжэдэ горитой мүнгэн һомологдоо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ хяагтынхид патриотическа гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр Совет гүрэнөө хамгаалалсаһан, ажалай фронтдо баатаршалга харуулһан байна.

Дайнай һүүлээр городой промышленность үргэн дэлисэтэйгээр хүгжэжэ эхилээ. 1946 ондо гутал оёхо фабрика ашаглалгада үгтөө, тодхогдомол райпромкомбинат эмхидхэгдээ, удаань ээрэлгын-трикотажна фабрика байгуулха шиидхэбэри баталагдаа бэлэй. Табяад онуудта барилга түргөөр хүгжэһэн байна. Һургуулинууд, административна байшангууд шулуугаар, олон дабхараар баригдажа, Хяагтын түхэл шарайе танигдашагүйгөөр хубилгаа.

Мүнөө Хяагта—республикын томо һайхан городуудай нэгэн болонхой. Бүхы совет хүнүүдтэл адли, Хяагтын ажалшад шэнэ амжалтануудые түйлажа, хүгжэлтын замаар урагшаа дабшана. СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хабаадажа, жэлэй турша соо 10 миллион түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилөө гэхэ гү, али жэлэй түсэб 3 процентээр үлүүлэн дүүргээ юм. Мүнөө жэл түрэл республикынгаа алдарта ойн жэл, 7 миллион гаран түхэригэй трикотажна зүйлнүүдые, 350 мянган түхэригэй промышленна бусад бүтээлнүүдые үйлэдбэрилхэ үндэр уялгатайгаар ажаллажа байна. Мехлесхоз, модо бэлэдхэдэг пункт, «Сельхозтехника», пивын ба хилээмэнэй заводууд болон бусад предприятинуудай коллективууд ажалай бэлэгүүдээр республикын һайндэрые угтажа байна.

Хяагтые барилгын талмай гэжэ нэрлэхэдэ болоно. Городой алишье зүгтэ барилгын крануудые харахат. Жэлэй туршада 700 гаран мянган түхэриг барилгада һомологдоно. Тусхайлбал, мүнөө профессионально-техническэ училищи, хүүгэдэй саад, байрын гэрнүүд бодхоогдоно. Городоо болбосон түхэлтэй болгохо гэжэ оролдонобди. Хэдэн үйлсэнүүд мүнөө жэл асфальтаар хушагдаха, һөөг модонууд олоор һуулгагдана, түүхэтэ удхатай гэрнүүд, хүшөөнүүд һэльбэн шэнэлэгдэнэ. Мухар-шэбэрэйхидэй үүсхэлые дэмжэн, эрхим квартал, сэбэр үйлсэ, жэшээтэ гэрэй түлөө мүрысөөн дэлгэрээд, хяагтынхид барандаа түрэл городоо гоё һайхан болгоно.

Соёл-гэгээрэлэй талаар Хяагта хододоо район соогоо үгаа ехэ нүлөө үзүүлжэ байһан, мүноошье үзүүлнэ гээшэ. 60 жэлэй урда хэрбээ Хяагтын райондохи 20-дохи һургуулида 40-өөд багша хүдэлдэг һаа, харин мүнөө 37 һургуулида 600-гаад багшанар хүдэлмэрилнэ. Медицинын болон соёл-гэгээрэлэй училищинууд бии. 60 жэлэй урда гансахан больницада хоёр врач хүдэлмэрилдэг һаа, мүнөө 60 врач, 300 шахуу медицинскэ дунда мэргэжэлэй хүдэлмэрилэгшэд ажалшадай элүүр энхые сахина. Архитектурна онсо өөрын шэнжэ түхэлөөрөө городой шэмэглэл болоһон Соёлой ордондо хүдэлмэрилдэг 18 кружогто 800-гаад хүн хабаадалсадаг. Искусствын һургуули, библиотекэнүүд, музейнүүд ажалшадые, залуу халаание хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулна.

Манай город хадаа Монголой арадай хубисхалай үлгы болоһон алдартай. Монгол арадай революционно тэмсэлдэ, СССР болон МНР-эй хоорондохи халуун хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ габьяатай байһанай түлөө Хяагта Сүхэ Баатарай орденоор шагнагдаһан юм.

Буряад ороной түүхэдэ, ажалша арадай тэмсэлдэ экономическа ба социальна хүгжэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулһан буурал Хяагтын эрхэтэд түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтануудаар угтажа байна.

С. КЛИМОВ,
арадай депутадуудай Хяагтын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Эсхэгшэ Александра Батуевна Дугаржапова 24-дэхи жэлээ Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрикада хүдэлнэ. 1963 ондо КПСС-эй гэшүүндэ абтаа. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагданхай. Түсэбүүдээ 150—160 процентээр дүүргэдэг.

○

МҮНХЭ САГАЙ ГЭРШЭБОЛОҺОН

Музей-хото гэжэ Хяагтые тон зүб нэрлэһэн байха юм. Үнэхөөрөөшье, эндэхи үйлсэ, байшан бүхэн манай хизаарай түүхэтэй нягта холбоотой. Росси болон Азиин хоорондохи замай бэлшэр дээрэ мүндэлһэн энэ город хоёр зуун жэлэй туршада уласхоорондын харилсаа холбоондо ехэ үүргэтэй байһан.

...Хяагтын урда захадахи добуун дээрэ түүхэтэ гүнзэгы удха шанартай нэгэ хүшөө харагдана. Наранай мандаһан хизаар руу шэртэһэн ородой түрүүшын эхэнэр А. В. Потанина, Н. Пржевальский болон П. Козлов гэгшэд түб Ази шэнжэлхээ холын замда гараа ха юм. Нүгөөдэ добуун дээрэ бодхоогдоһон хүшөө эрхэ сүлөөгэй түлөө ами наһаяа үгэһэн политическэ тэмсэлшэдэй мүнхэ дурасхаалай тэмдэг болонхой. Тиихэдэ городой тэг дундахи сэсэрлиг соохи хүшөө Совет засаг эндэ байгуулалсаһан түрүүшын эдэбхитэдэй дурасхаалые мүнхэлөө.

Монголой арадай хубисхалда Хяагта алтан хуудаһа оруулалсаһан. Сүхэ-Баатарай байһан гэр болон МНРП-гэй түрүүшын съездын болоһон байшангые хяагтынхид музей болгон, совет-монгол хани барисаанай һүлдэ тэмдэг гэжэ тоолодог. Аха дүү арадуудай хани нүхэсэлые мүнхэлэн тэмдэглэһэн хүшөөнүүд Хяагтада олон.

Хяагта хадаа Сибириин болон Байгал шадарай соёл-гэгээрэлэй мэдээжэ гуламта байһан гэжэ олон баримтанууд гэршэлнэ. Эндэ мүнөө аяар дүрбэн музей—хизаар шэнжэлэлгын, революционно түүхэтэ, уран зурагай баян экспонадуудаараа ороной ямаршье городтой тэнсэхэ жэшээтэй. Академик В. А. Обручевой нэрэмжэтэ музей манай республика соохи эгээн үнинэй, баян суглуулбаринуудай нэгэн юм. Түүхын, археологиин, этнографиин, искусствын онсо хомор экспонадууд эндэхи музейн омогорхол болонхой. Тус музейн үндэһэн дээрэ шэнжэлэлгын болон патриотическа мэдэрэл түрүүлхэ хүмүүжүүлгын үргэ ниитын хүдэлмэри ябуулагдана. Музейн жасада 80 мянган хэһэг зүйлнүүд хадагалагдана. Гэхэтэй хамта музейн дэргэдэхи угаа баян библиотекын бүридэлдэ 30 мянган хэһэг, тэрэ тоодо XVII—XIX зуун жэлнүүдэй хомор ном дансанууд оролсоно.

Жэл бүри ороной элитэ эрдэмтэд музейн баялигтай танилсан, шэнжэлэлгын хүдэлмэри үргэлжэлүүлдэг заншалтай.

Нёдондо Хяагтада үшөө нэгэ музей нээгдэбэ. Арадай уран бүтээлнүүдэй суглуулбари тэрэнэй гол шэглэл болонхой. Манай хизаарта нютагжаһан хуушан ородой, үндэһэн буряад яһатанай, мүн эвенкнүүдэй уран бүтээлнүүд эндэ суглуулагданхай юм. Мүн мүнөө үеын дархашуулай гоё һайхан зүйлнүүд тус музейдэ бодото һуури эзэлнэ.

Географическа агуу бэдэрэлгэнүүдтэ габьяатай байһан Хяагта хотодо ойрын жэлнүүдтэ Түб Азиин музей нээгдэхээр хараалагдана.

Хяагта—манай республикын түүхэтэ городуудай элитэ түлөөлэгшэ, аяншалгада дуратайшуулай һаналые суранзан мэтээр татадаг нютаг болонхой. Манай хизаар ороной түүхэдэ үнэтэй байһан дурасхаалта газарнуудые, үйлсэнүүдые, байшангуудые, хүшөөнүүдые, экспонадуудые ээзн ёһоор аршалан хадагалжа байһан Хяагта хото ганса үнгэрпэн сагта үлөөгүй, мүн социалис түхэлэй мүнөө үеын үргэн хүгжэжэ байһан город гээшэ. Өөрынгөө үеын түүхэтэ хэрэгүүдые мүнхэлхэ дурасхаалта тэмдэгүүд ерээдүйн сагта эдэ музейнүүдтэ бодото һуурияа эзэлхэ ёһотой.

А. ЦЫБИКТАРОВ,
Хяагтын В. Обручевой нэрэмжэтэ музейн директорэй орлогшо.

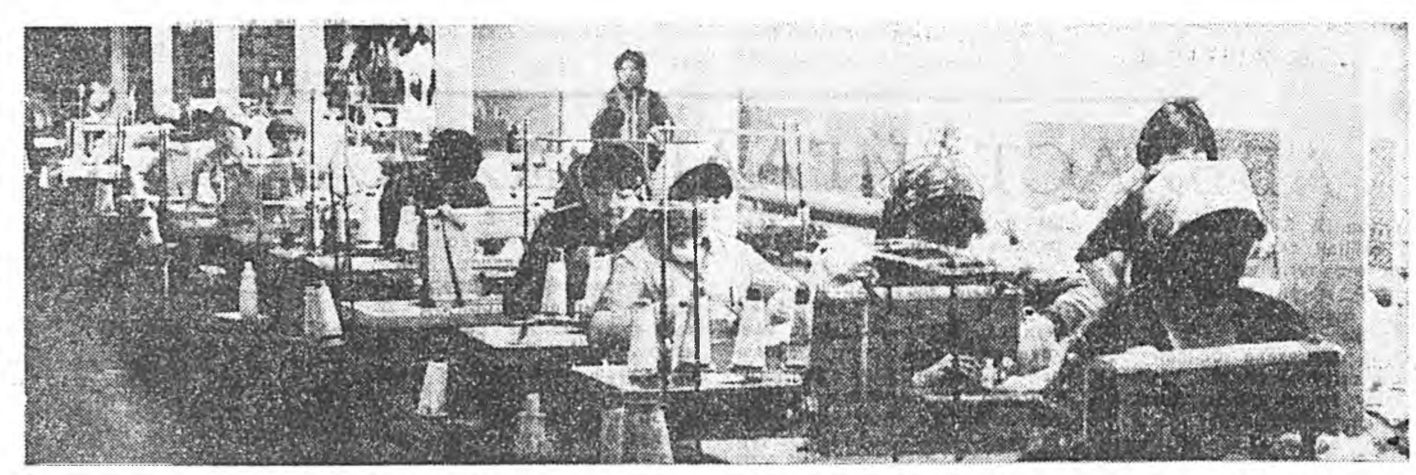

Энэ зураг дээрэ Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрикын комсомол-залуушуулай Хлебниковагай бригадын гэшүүдые харанат. Конвейер дээрэ хүдэлхэдөө залуу комсомол басагад үнинэй оёдолшодой туһаламжаар ажалай дүршэл шадабари түргэнөөр шудалжа гарадаг байна. Коллективэй гэшүүн бүхэн өөрынгөө уялгануудые саг болзоортонь жэншэдгүйгөөр дүүргэхые оролдоно.

«ТҮСЭБТЭ ДААБАРЯА БЭЕЛҮҮЛБЭБ»

Манай фабрика Хяагтын промышленна предприятинуудай эгээн эхэнь гэжэ тоологдоно. 1959 онһоо эхилжэ хүдэлһэн коллективэй ээрэһэн утаһаар, нэхэһэн трикотажаар республикын ажалшадые нэгэн доро хубсалуулжархихада боломоор гэжэ һанагдана. Тусхайлбал, ганса нёдондо, СССР-эй 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр, жэлэй түсэбһөө гадуур 10 гаран тонно бүд, 3882 хэһэг оёдолой полуфабрикат үйлэдбэрилһэн байнабди.

Иимэ амжалта олон жэлнүүдэй оролдосын аша үрэ гээшэ. Ушар иимэһээ фабрикын түүхэ тушаа хэдэн үгэ хэлэлтэй. 1954 ондо БМАССР-эй правительствын дурадхалаар хуушан тамуужанай байра талмай хэрэглэн, хүнгэн промышленностиин үйлэдбэри республикын урда зүгтэ байгуулагдаха гэһэн шиидхэбэри баталагдаа һэн. Фабрикын түрүүшын ээлжээн болохо ээрэлгын цех соо анхан оройдоо дүшөөд хүн хүдэлжэ, 255 тонно утаһа үйлэдбэрилһэн байгаа. Тиихэдэ партиин дүрбэн гэшүүд коллективэй гол хүсэн бэлэй. Хүдэлмэришэдэй тосхоной һуурида тэрэ үедэ хоёр гурбан лэ байрын гэрнүүд байһан юм. Хяагтын залуу басагадые техническэ тусхай шэглэлтэй училищида һурган, фабрикада хүмүүжүүлэн, мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй коллектив байгуулха хүгжэлтын зам дабагдаба гэжэ хэлэхэдэ болоно.

Мүнөө манай предприятиин продукци ганса республика дотороо бэшэ, мүн ороной хизаар бүхэндэ мэдээжэ болонхой. 140 коммунист түрүүлхэ коллектив түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 14 мянган түхэригэй һайн шанартай продукци үйлэдбэрилхэ зорилготойгоор хүдэлжэ байнхай. Коммунис ажалай ударнигай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн 240 хүдэлмэришэд халаанайнгаа даабари саг үргэлжэ үлүүлэй бэелүүлнэ. Олон бригаданууд хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлнэ.

Шэнэ гуримаар хүдэлхын тула техническэ хангалтые мүнөөнэй эрилтэдэ хүргэхэ, мүн технологическа түрүү онол арга нэбтэрүүлхэ ёһотой ха юмбибди. Энэ талаар һүүлэй үедэ манай фабрикада горитой хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ гээшэ. Тусхайлбал, арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо шэнэ 125 оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхоогдожо, хуушарһан станогууд, хэрэгсэлнүүд һэльбэн шэнэлэгдэһэн байна. Энэ хугасаа соо дүн хамта 70 мянган түхэригэй алмалтатай ухаалан зохёолгын мэдүүлгэнүүд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ.

Бүтээсэ ехэтэй оньһон түхеэрэлгэнүүдые аша үрэтэйгөөр ашаглахань шухала. Тиимэһээ «мэргэжэлээрээ эрхим хүдэлмэришэн» гэһэн хүдэлөөн цех бүхэндэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Эгээн эрхимүүдэй эрхим 40 хүдэлмэришэн олон станогто хүдэлдэг дүй дүршэлтэй, бэлиг шадабаритай болоод, халаанай даабари хоёр дахин үлүүлэн бэелүүлжэ шадана. «Алтан гартай мастер» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Тэдэнэрэй тоодо эрхим 17 комсомолец оролсоно. Олон станогто хүдэлдэг гуримай экономическа аша үрэ нёдондо 5 мянган түхэригэй хэмжээндэ хүрэһэн байгаа һаа, мүнөө жэл 2 мянгаар дээшэлхэ ёһотой.

Би олон станогто хүдэлһөөр үнинэйб. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ фангова хоёр станок ашаглажа туршаад, дээшэлүүлэгдэһэн даабаряар хүдэлжэ дүршөөб. Тиигэжэ жэлэйнгээ түсэб гурбан һараар урид бэелүүлжэ шадаа һэм. Арга боломжоёо тодорхойлоод, ашагладаг станогуудай тоо олошоруулжа шадахаб гэжэ фабрикын дирекцидэ мэдүүлээ һэм. Мүнөө үедэ би дүрбэн станок дээрэ хүдэлжэ байнаб. Ажалай минута бүхэниие «багтаасатай» болгон хүдэлхын тула алхам бүхэнөө имагтал хэрэгтэйгээ зохилдуулан, хажуудахи нүхэдөөрөө хөөрэлдэхэшье тухагүйгөөр ажалланаб. «Тэды станок ашаглахам» гэһэн һанаатай байбашье, шадал, шадабаритай болохонь шухала ааб даа. Хорин жэл шахуу ажаллаһан дүршэлни энэ гээшэ. Комсомол наһандаа хуби заяагаа холбоһон түрэл фабрикадаа би коммунист болоһон байнаб. Ганса ажалаа урдаа хараад байнгүй, ниитын хүдэлмэридэ, фабрикын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гэжэ хододоо оролдоноб. Фангова цехэй профкомой түрүүлгэшээр, жэшээлхэдэ, мүнөө хүдэлнэб.

Тиимэһээ хамтын хэрэгые ойро дүтэ сэдьхэлдээ байлгажа, ажалай минута бүхэниие аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гэһэн хүдэлөө цех соогоо үүсхээд, жүрамай үльгэр жэшээ харуулха эрхэ байдалай түлөө тэмсэнэбди. Ажалдаа гээгдэхэ нэгэшье ушар манай цехтэ жэлэй эхинһээ үзэгдөөгүй. Ажалай жүрамай жэшээ коммунистнууд харуулна. Хүндэлэлэй Тэмдэг ордентой М. С. Суханова, коммунистнууд А. В. Седунова, Л. Н. Кузьмина болон бусад эрхимээр ажаллана. Залуушуул Ф. Корытова, Г. Петрова гэгшэд дүршэл, шадабаритай болонхой. «Хүн бүхэн хамтын хэрэгэй түлөө, хамтаараа — хүн бүхэнэй түлөө» гэһэн хүдэлөөн цех соомнай мүндэлэнхэй. Дүршэлтэй ветеранууд залуу халаание һурган хүмүүжүүлхэ хубиин уялгануудые абаад, шефүүдэй үүргэ һайнаар бэелүүлнэ. Хэрбээ коллективэй нэгэ гэшүүн ажалай жүрам эбдээ һаа, цехэй хүдэлмэришэд барандаа шан абаха эрхэеэ хаһагдаха гэһэн договор фабрикын дирекцитэй баталаа бэлэйбди.

Болзорһоо урид түсэбөө бэелүүлдэг хүдэлмэришэд манда олон. Жэшээлхэдэ, минии нүхэр Зоя Васильевна Лиф һүүлэй хоёр жэлэй туршада дүрбэн станок дээрэ хүдэлжэ, дүрбэн жэлэй түсэб дүүргэжэрхиһэн байна. М. А. Батуева, Н. В. Самохина гэгшэд мүн лэ олон станок ашаглаха, гурбан жэлэй түсэб республикын ойн урдахана бэелүүлжэ шадаба.

Табан жэлэй түсэбөө би байгша жэлэй май һарада бэелүүлбэб. Ажалай энэ бэлэгээ Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулна гээшэб. Арга боломжоёо үшөө дахин тодорхойлон хаража үзөөд, табан станок дээрэ хүдэлжэ шадахаб байнаб гэжэ фабрикын дирекцидэ мэдүүлбэб.

Өөрынгөө амжалтые би хамтын хүсэнэй, нүлөөнэй аша үрэ гэжэ һанажа ябадагби. Фабрикын түрүүшын үдэрһөө хүдэлһэн Ленинэй ордентой Ц. Р. Молонова, Хүндэлэлэй Тэмдэг ордентой А. Б. Дугаржапова, М. С. Суханова болон бусадай үльгэр жэшээтэ ажалай нүлөөн доро мэргэжэлдээ һураһан, хүдэлмэришэнэй шэн зоригтой болоһон байнаб. Дүй дүршэлөө би мүнөө өөрөөшье залуу хүдэлмэришэдтэ дамжуулха гэжэ оролдоноб. Н. Орлова, Т. Корытова гэгшэдтэ шефэй туһаламжа үзүүлжэ «залуу эрхим хүдэлмэришэн» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэлсэһэндөө урматайб.

Республикын ойн жэлдэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ гэһэн социалис уялгаяа манай фабрикын коллектив амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Жэлэй түсэбһөө гадуур 3 тонно утаһа ээрэхэ, 12 мянган хэһэг дотор хубсаһанай трикотаж нэхэхэ, 2 мянган хэһэг хубсаһа үйлэдбэрилхэ зорилготойбди. Продукциин шанарай түлөө оролдожо, хэрбээ мүнөө оёдолой гурбан зүйл Шанарай тэмдэгтэй һаа, энэ жэл үшөө хоёр зүйлдэ дээдэ шанарай сэгнэлтэ олгохын түлөө тэмсэнэбди.

Социальна байдалай саашанхи дэбжэлтын шэглэлээр ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Л. ЯКОВЕНКО,
Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрикын хүдэлмэришэн.

АЖАБАЙ[ДАЛЫЕ] ДАЛЫЕ ХҮГЖЭМӨӨР ШЭМЭГЛЭ[Н]

Соёл искусствын ...
жэлгэ хадаа баян ...
байдалай гэршэ. Мүн ...
лоно. Хүдөөгэй клуб ...
хэндэ мүнөө хүгжэм...
дэлнэ гээшэ. Эрхим ...
бэлэдхэлтэй хүгжэ...
дые һурган хүмүүж...
жэ, ганса Хяагтын ...
ной бэшэ, мүн респ...
ликын бусад нютагу...
соёлой гуламтану...
мэргэжэлтэдээр ха...
зорилготойгоор ...
городто хүгжэмэй учи...
щи байгуулагдаа юм.

Һүүлэй үедэ учили...
материальна үндэһэ һ...
бата бэхи болонхой...
рагша бүхэндэ, жэшэ...
дэ, гурбан янзын ...
румент хүртэнэ. Нё...
до 25 мянган түхэр...
хүгжэмэй хэрэгсэл...
абтаа бэлэй. Хүгжэмэй...
гаран инструменте...
дээрэ манай студен...
наадажа һурана ...
Һуралсалай уужам ...
байшанда 33 каби...
тусхайгаар түхеэрэ...
хэй юм. Бүлэг бүл...
дээр хэшээл үнгэргэ...
гадна һурагшадые ...
гансаарнь һурган, ...
шадабарииень мүлихэ...
га боломжотойбди. ...
лищиин библиотекэдэ ...
жэмэй баян литера...
бии, концерт харууд...
зал болон спортзал, ...
фе-столово гэхэ мэтэ...
һурагшадай мэдэлдэ, ...
тын байрада 2—3 ...
рагшадай байха таһа...
нууд, мүн тэндэ ре...
циин таһалга, улаа...
лан бии.

Дээдэ эрдэмтэй, ...
шадабаритай мэргэ...
студентнэрые һург...
мүүжүүлнэ. ССС...
Композиторнуудай ...
ной гэшүүн, Буряад...
дээжэ композитор А. ...
реев, хүүгэдэй хүг...
Уласхоорондын кон...
дипломант Т. Де...
Саратовай консер...
эрхимээр дүүргэһэ...
Кукушкина болон ...
дүн хамта дүшэ ...
дээдэ эрдэмтэй мэрг...
тэд училищида ба...

Дүрбэн жэлэй тү...
һурагша хүгжэмэй...
гэжэлдэ һайса һу...
гадна хүдөөгэй ...
ажал ябуулха хэб...
лэдхэгдэдэг юм. Баяа...
кардеон, домбра, ...
балалайка гэхэ мэт...
струментнүүдээр ...
һурахатай сасуу ...
дирижёрой, мүн «соё...
гээрэлэй хүдэлмэри...
хидхэгшэ» гэһэн ...
жэлдэ манай студе...
һурана.

А. ФИЛИПП...
Хяагтын хүгжэ... училищиин директ...

Хяагта хотодо үхибүүдые һайнаар хүмүүжүүлхэ тухай ехэ анхарал хандуулдаг байха юм. Жэлһээ жэлдэ һургуули, мүн хүүгэдэй бусад эмхи зургаануудай байра байдалые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри бэелүүлэгдэнэ. Эдир үетэниие бүхы талаарнь болбосоронгёор хүмүүжүүлхэдэ тааруу зохид эрхэ байдал эндэ гүйсэд хангагданхай. Һургуули, хүүгэдэй клубуудта элдэб кружогууд хүдэлдэг юм. Тэндэ хүмүүжүүлэгдэдэг үхибүүд хүгжэмэй, хатарай эхин шадабариие шудалдаг гээшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хяагта хотын эдир үетэн.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

○

ТОО, БАРИМТАНУУД

△ 1728 ондо Хяагтын һуури табигдаһан.

△ 1840-оод онуудта Хяагтын ород-монгол һургуулида Доржи Банзаров һураһан юм.

△ 1862 оной майда «Хяагтын хуудаһан» гэжэ манай хизаарта эгээн түрүүшын газетэ барлагдажа эхилбэ.

△ 1895 ондо хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей нээгдээ.

△ 1905 ондо Хяагтада марксистска кружок эмхидхэгдэбэ.

△ 1918 оной мартын 25-да большевигүүдэй Троицкосавскын комитет Хяагтада Совет засаг тогтоогоо.

△ 1923 оной июньдэ Троицкосавска уездын Соведэй түрүүшын съезд хүдэлмэришэдэй, таряашадай, улаан - гвардеецүүдэй зүгһөө В. И. Лениндэ амаршалгын телеграмма эльгээһэн байна.

△ 1923—1930 онуудта бишыхан промартельнүүд үйлэдбэриин гол хүсэн байһан.

△ 1946 ондо гуталай фабрика ашаглалгада оробо.

△ 1959 ондо ээрэлгэ-нэхэлгын фабрика продукци үгэжэ эхилээ. 43 хүдэлмэришэн 255 тонно утаһа ээрэһэн байха юм.

△ 1982 онд... кын 800 ху... шэд 7 миллион ... ригэй продукци ... бэрилөө.

△ 1973 ондо ... Сүхэ-Баатарай ор... шагнагдаа.

△ 1978 ондо ... эй Верховно ... Президиум ... Хүндэлэлэй гра... шагнаба.

△ 1923 оной... ходоо Хяагтын ... дэй тоо хоёр ... олошоробо

СССР-эй ШЭНЭ ХУУЛИИН ПРОЕКТ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭНЭБДИ

АЖАЛШАДАЙ ҺАНАМЖА, ДУРАДХАЛНУУД

…алша коллективүүд ту… СССР-эй Хуулиин проект …ликымнай промышлен… предприятинүүд, колхоз, …уудта, организацинууд. …эмхи зургаануудта үр… …зүбшэн хэлсэгдэбэ. …блика доторнай 5969 … суглаан үнгэргэгдэ… …9 мянга гаран хүн …суглаануудта хабаада… …7821 хүн коллективтэ… …ай асуудалнуудаар үгэ …, проект тушаа 400 … дурадхал ба ажаглал… …ые оруулба. Тэрээнһээ … гүрэнэй ба олонии… …гануудта, газетэнүүдэй … …шнуудта ажалшадай … 81 дурадхал эльгээг…

…публикымнай хүн зон …а коллективүүд тухай …эй Хуулиин проект …огоо табигдаһан доку… …олоно гэжэ тэмдэглээд, …ын бүхы статьянуудые …дээрэнь һайшаан дэм… … байна. КПСС-эй ЦК-… …оябриин (1982 он) …эй шиидхэбэринүүдтэ …эн, гүрэнэй, ажалай …үйсэдхэлгын журамые …үлхэ талаар парти, …ельствын абажа бай… …эмжээнүүдые тэдэнэр … һайшааба.

…С-эй ЦК-гай ноябриин …он) Пленумэй шиидхэ…бэринүүдые бэелүүлэн, республикымнай арадай ажахы горитой амжалтануудые түйлана. Жэшээлхэдэ, байгша оной 4 һарын туршада республикын промышленностьда ажалай бүтээсэ 7,1 процентээр дээшэлээ, промышленна продукци худалдаха түсэб 101,8 процент дүүргэгдээ. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ худалдаха түсэбүүдээ үлүүлээ.

Ажалша коллективүүд тухай СССР-эй Хуулиин проект нэгэн дуугаар һайшаагдаба.

Шэнэ Хуулиин проект хадаа предприятиие хүтэлбэрилгэдэ ажалша коллективэй улам эдэбхитэйгээр хабаададаг болохо арга олгоно гэжэ Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэришэд тоолоно.

«Сталинит» участогай бригадир, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Т. Г. Руднина, үйлэдбэриин түрүүшүүл А. Д. Одинцова, В. А. Коробкова, Г. И. Шушакова болон суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ажалша коллектив тухай СССР-эй Хуули хүсэндөө ороходоо, үйлэдбэри дээрэ ажалай журам, эмхидхэл һайжаруулха хэрэгтэ нүлөөлхэ байна гэжэ һанамжалаа. Тэдэнэр бүхы участогаараа ажалаа бригадна гуримаар эмхидхэхэ гэжэ хэлсээ. Гэхэтэй хамта, городской транспортын хүдэлмэриие һайжаруулха тухай дурадхал оруулагдаа.

Хориин районой Хүрбын совхозой һү һаалиин фермын бригадир, сельскэ Соведэй депутат С. З. Захирова иигэжэ хэлээ: «Нарин нягта журамтай, эмхитэй, эбтэй ажалтай коллектив амжалта түйлададаг. Коллективэй гэшүүн бүхэндэ шанга эрилтэ табиһанайнгаа ашаар һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө 20 үдэрөөр уридлажа ябанабди».

Хуулиин проект зүбшэн хэлсэлгын үедэ, тодорхой дурадхалнуудшье оруулагдаһан байна. Хуулиин проектын 6-дахи статьяда: «Өөрынгөө уялга ба үдэр бүриингөө даабариие ямараар дүүргэдэг тухайнь ажалша коллективэй гэшүүдэй тоосоое шагнадаг байха»,—гэһэн үгэнүүдые нэмэхые дурадхагдаа. Тиихэдэ гүрэнэй түсэб дүүргэлтын түлөө хүдэлмэришэд ба хүтэлбэрилэгшэд адли харюусалгатай гэһэн мэдүүлэл оруулбал таатай гэжэ һанамжалагдаа.

Тэрэшэлэн хүдэлмэришэд ба алба хаагшадые ажалһаань гаргаха тухай асуудал дээрэ коллектив соогоо хаража үзэхэ, ажалай журам эбдэгшэдые далдалан нюугшадые харюусалгада хабаадуулха мэдүүлэл тухай 9-дэхи статьяда нэмэхэ хэрэгтэй гэжэ хэлэгдэнэ.

Ажалша коллективүүд һуурин, тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ногооруулха хүдэлмэридэ хабаадаха уялгатай. Тиихэдэ Хуулиин проектын 13-дахи статьяда: «Байгаали хамгаалха тухай Хуули эбдэһэн нюурнууд харюусалгада хабаадуулагдаха»,—гэһэн үгэнүүдые нэмэн бэшэхые ажалшад дурадхаһан байна.

18-дахи статьяда: «Этигэл найдабариие харюулаагүй һаань, бригадирай уялгаһаа сүлөөлхэ», — гэһэн үгэнүүдые оруулха шухала гэжэ хэлэгдээ.

Үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхын түлөө бригадын соведэй харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай үгэнүүдые 18-дахи статьяда нэмэхэ шухала гэжэ дурадхагдаба.

Хуулиин проектын зарим статьянууд тушаа оруулагдаһан тодорхой дурадхалнуудһаа гадна бусадшье асуудалнууд тушаа хүн зон һанамжаяа хэлээ. Жэшээлхэдэ, залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ тухай бүхэсоюзна статус бии болгохо дурадхал оруулагдаа. Тиихэдэ ажалай журам эбдэһэнэй түлөө бага салин хүлһэ түлэлгын болзорые 2 һараһаа 6 һара болотор һунааха, ажалай журам эбдэһэнэйнгээ түлөө ажалһаа гаргагдаһан хүнүүдые имагтал арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи тусхай комисси удаадахи ажалдань абаха тухай асуудал шиидхэхэ ёһотой гэхэ мэтэ һанамжанууд ороо.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн, предприятинүүд, организацинууд, болон эмхи зургаануудай ажал ябуулгые һайжаруулха зорилгоор совет, ажахын ба нийтын организацинуудай хүдэлмэри тушаа шүүмжэлхы ажаглалтанууд мүн лэ ажалшадай суглаанууд дээрэ хэгдээ.

Д. ДАГБАЕВ,
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эмхидхэлэй таһагые даагша.

РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 80 жэлэй ойе угтуулан

ЛЕНИН БИДЭНЭРТЭ ЗАМЫЕМНАЙ ЗААГАА

В. И. Ленинэй Түбэй музей сооһоо хэгдэһэн репортаж

Россин бүхы партийна организацинуудые «Искра» газетын дэргэдэ нягтаар нэгэдүүлхэ талаар вождиин хэһэн түйлай ехэ хүдэлмэри тухай, РСДРП-гэй II съездэдэ бэлэдхэл, тэрэниие үнгэргэлгэ тухай В. И. Ленинэй Түбэй музейн залнуудай нэгэнэй экспозици хөөрэнэ. Шэнэ түхэлэй парти—хүдэлмэришэн ангиин парти, научна коммунизмын парти, социалис революциин болон коммунис байгуулалтын парти байгуулхын тула Владимир Ильич теоретическэ болон бодото ямар ехэ ажал ябуулааб гэжэ эндэ табигдаһан документнүүд, фотографинууд болон бусад материалнууд элирхэйлэн харуулна.

«Большевизм хадаа политическэ оюун ухаан бодолой шэглэл, мүн политическэ парти гэжэ 1903 онһоо бии болонхой» гээд В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэнүүд улаан бүд дээрэ бэшэгдэжэ, экспозициин гол зүйлынь болоно. Имагтал 1903 ондо РСДРП-гэй II съезд болоһон байгаа. Бидэ тус музей соо электрижүүлэгдэһэн карта-схемэ харанабди. Ямар городуудһаа делегадууд энэ съездэдэ эльгээгдэһэн байгааб гэжэ тус схемэ харуулна. РСДРП-гэй хоёрдохи съезд июлиин 17-һоо августын 10 хүрэтэр Брюссель ба Лондондо болоо һэн. 26 ехэ партийна организациин 43 делегат, тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа бэлэй.

В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэ бүхэниие делегадууд ехэл анхаралтайгаар шагнаһан байгаа. Съезд дээрэ Ленин аяар 130 дахин элидхэл, ажаглалта хэһэн, харюугай үгэ хэлэһэн байгаа гэжэ заседаниин протоколһоо элирнэ. Съезд дээрэ абтаһан партиин Программа болон Устав, пролетариадай экономическа тэмсэл, революциин жагсаалнууд тухай таряашадай дунда ябуулагдаха хүдэлмэри, һурагша залуушуулда ямар хабаатай байхаб гэхэ мэтэ олон материалнуудай фото-зуулгабаринуудые музейдэ харанабди. Заседаниин үедэ В. И. Ленинэй бэшэһэн тэмдэглэлнүүдэй хуудаһануудые харанабди. Хүнүүдэй хэлэхые Ленинэй ямар анхаралтайгаар шагнадаг, ухаан бодолоо ямар хурдаар гүйлгэдэг байһые тус тэмдэглэлнүүдыень уншахадаа ойлгонобди.

Съездын хүдэлмэри тон хүшэр хүндэ байдалда үнгэрбэ. Оппортунистнуудтай шанга тэмсэл ябуулагдаһан байгаа.

Партиин Устав зүбшэн хэлсэхэ үедэ вождиин хэлэһэн үгэнүүдэй гар бэшэгтэй танилсанабди. Парти хадаа дайшалхы эмхи мүн, тэрэнэй гэшүүн бүхэн революционно тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха, партийна гурим журам наринаар сахиха ёһотой гэжэ Ленинэй зааһан үгэнүүд тус документнүүд дотор аржытар бэшээтэй.

«Партиин гэшүүнэй нэрэ зэргые, үүргые дээрэ, үшөө дээшэнь үргэжэ ябахые оролдохо ёһотойбди» гэжэ Ленинэй хэлэһэн үгэнүүд мүнөөшье онсо шухала удха шанартай зандаа юм. Ленинэй хэлэһэн тэдэ үгэнүүдые КПСС бэелүүлэн, партийна ажабайдалдахи ленинскэ ёһо гуримда үндэһэлэн, гэшүүдэйнгээ шэнжэ шанарые һайжаруулха асуудал шиидхэжэ, партиин зэргэнүүдые нягтаруулхын, эхин организацинуудайнгаа дайшалхы ажал ябуулгые улам үргэдхэхын, ажалша коллективүүдтэ тэрэнэй үүргэ улам дээшэлүүлхын түлөө оролдо…

…ДРП-гэй хүдэлмэриин стенографическа тоосоон, мүн хариин оронуудай социал-демократическа партинуудай съездын хүдэлмэриие сэгнэһэн экспозицинууд музейдэ табигданхай.

В. И. Ленинэй «нэгэ алхам урагшаа, хоёр алхам гэдэргээ» гэһэн номдо музейн тусхай булэг зорюулагдана. Энэ ном СССР-эй олон үндэһэ яһатанай, мүн хариин олон арадуудай хэлэн дээрэ хэблэгдэн гаранхай. Зүгээр тус номой 1904 ондо эгээл түрүүшынхеэ Россида хэблэгдэжэ гараһан ори ганса хэһэг, мүн фашизмын үедэ Испанида, Португалида хэблэгдэһэн нэгэ хэһэг тон һонирхолтой байна.

Меньшевигүүдые эрид шангаар шүүмжэлһэн П. Н. Лепешинскиин политическэ карикатуранууд ехэ һонирхомоор. Эдэ карикатурануудые Ленин үндэрөөр сэгнэдэг һэн.

А. И. Елизарова-Ульяновагай бэлэг болгожо, музейдэ үгэһэн шатарай бишыхан столые орогшод ехэ һонирхожо харана. Владимир Ильичэй захилаар тус стол нюуса хайрсагтай байһан юм. Партийна нюуса далда документнүүд, мүн РСДРП-гэй II съездын архив, партиин ЦК-гай гэшүүдэй список тэрэ стол соо нюугдадаг һэн. Полици тэрэниие яашье элирүүлжэ шадабагүй. Женевэ хотын университетскэ библиотекын уншалгын залһаа бэлэг болгон үгтэһэн креслэ музейдэ табигданхай. В. И. Ленин Женевэ ерэхэдээ, тус библиотекэдэ оло дахин ородог байгаа.

В. И. Ленинэй Түбэй музейн экспозицинуудтай дүтэ танилсаад байхадаа, манай партиин гаталһан тэмсэлэй, илалтын дайшалхы замаарнь омогорхохо ёһоороол омогорхонобди.

Коммунис партиин хүтэлбэрээр гансал манай ороной хуби заяае бэшэ, мүн бүхы дэлхэйн түүхын хүгжэлтые үндэһөөрнь хубилгаһан шиидхэхы үүргэтэй, гайхамшаг ехэ түйлалтанууд хэгдээ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай «РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 80 жэлэй ой тухай» тогтоол соо хэлэгдэнэ.

А. СИВЦОВ,
ТАСС-ай корр.

Москва.

ЖАЛААРАА АЛДАРТАЙ

Зураглал

…Степановна мүнөө …өөрэдэг: «Бүри ба…алаа эхилжэ, хү… …ахалнаа аргалха, …һанан түлөө тэм… …мэргэжэл шададарна …гэшэ дэлхэй дээрэ …айхан, һониин хэрэг …онон байгаа»… Энэ …тэрэнэй Эрхүүгэй …энэ институтда һу… …ороһониинь гайхал… …юм. Тиигэжэ 1960 …институдаа дүүргээд. …мэргэжэлтэн бо… …арадай аптекын ул… …ажаллахаар эль… …байгаа.

…омуудые бэлдэхэдээ …варин нягта журам… …лдаа ходоодоо ха… …айгаар хандадаг …мэргэжэлтэ коллектив …өөрогдонгүй бай… …лэй. Тиин удангүй …Степановна Улаан… …н 29-дэхи аптекые …тушаалда дэбжүү… …байгаа.

…үшээр хүндэшэг һэн …коллективэйнгээ хү… …үгээ ойлголсохо …ала гэжэ һанагшаб. …ье ажалаа һайнаар …дүн дүршэлтэй бо… …йлээ юм бэзэб»,— …хөөрэлдэжэ һууха …олоо һэн.

…Үдын Железнодо… …ойондо типовой шэнэ … һаял баригдажа …1977 ондо К. С. …аптекые даагшаар …оһон байгаа. Тии… Ксения Степановна …барилгашадта ошо… …кын проекттэй та… …хүн зониие ханга… …ад байхаар зарим …ажалтануудые оруу… …байха юм. Жэшээл… …домуудые хадагал… …нүүдые хоёр үүдэ… …бариха хэрэгтэй гэ… …хаа һэн. Юундэб …нэгэ үүдээрнь эм …асаржа буулгаха… …үүдээрнь зөөжэ, …нуудта ашахада …тай болоһо үгөө…

…тэрэнэй даадаг Же…ежно районой 84-… …кэдэ гол түлэб за… …ажаллана. Лариса …, Надежда Криво… …, эгэшэ дүү Га… …етлана Ринчинова… …лина Гончикова бо… …залуу мэргэжэл… …олон. «Залуунууд… …бэрхээр ажалладаг …гэжэ аптекые дааг… …мэ магтана.

…үниинэй хүдэлмэ… …М. И. Колосова, …арилова, гэгшэд гу…ша гаран жэлэй ажалай намтартайнууд. Тэдэнэр баян дүй дүршэлөө залуушуулдаа дамжуулжа байдаг. «Эдэ аха нүхэднай одоол һурган хүмүүжүүлэгшэднай болоно» гэжэ профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Г. Б. Гончикова лаблана.

Ксения Степановна олон данса альбомуудые гаргажа, Хүндэлэлэй грамотанууд, дипломууд, республикын аптекэнүүдэй управлениин зүгһөө урмашуулагдаһан тухай үнэмшэлгэнүүдые дэлгэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ тус аптекын коллектив социалис мүрысөөндэ ходо илажа, дамжуулгын Улаан Тугта хүртэдэг байха юм. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй дүрбэдэхи кварталда, мүн байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгүүдээр энэ коллектив нэгэдэхи һуурида гараа. Тиимэһээ республикымнай хото городуудай, хүдөө нютагуудай аптекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд ниишэ ерэжэ, ажал хүдэлмэреэрнь һонирходог, дүй дүршэлыень шудалдаг байна. «Юрэнхыдөө, бусадта жэшээ боложо байхын тула өөһэдөө эрхимээр ажаллаха ёһотой ха юмди»,—гэжэ аптекые даагша тон зүбөөр батална. Нээрээшье, тэдэнэр хүнүүдые эрхимээр хангахын түлөө ехэ оролдодог, шэнэ эмүүд тухай врачнуудта саг үргэлжэ мэдээсэжэ байдаг гуримтай. Тиихэдээ дайнай ветеранууд ба инвалидуудта онсо анхарал хандуулдаг. Мүнөө район доторнь 30 гаран инвалидууд тоологдодог. Аптекын комсомолшууд болон залуушуул тэдэнэй гэртэнь эм домуудые абаашадаг, заримдаа тэдэниие суглуулжа, һанамжа дурадхалнуудыень шагнадаг.

Ксения Степановна өөрөө урин налгай зантай, хүн зондо хүндэмүүшэ ёһоор хандадаг тула коллектив соогоо хүндэтэй болонхой. Тэрэ олон жэлэй туршада эрхимээр ажаллаһанайнгаа түлөө «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, республикын элүүрые хамгаалгын министерствын грамотануудаар, хэдэн медальнуудаар шагнагданхай юм.

С. ОЧИРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: К. С. Хадыкова.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

НРБ. Велико-Тырноводохи завод—Болгариин электроникын томо предприятинуудай нэгэн. СЭВ-эй гэшүүн оронуудтай, нэн түрүүн Советскэ Союзтай нягта харилсаа холбоо байгуулһанайнгаа ашаар электронно техникэ үйлэдбэрилхэ талаар түрүү зэргэдэ гаранхай. Болгари электронно болон электротехническэ зүйлнүүдые хилын саана олоор худалдадаг болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Велико-Тырноводохи заводой инженернүүд М. Ковачева, Р. Цвеев.

БТА—ТАСС-ай фото.

ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДОО

БУХАРЕСТ. Румынида хабартаа модо һуулгаха хүдэлмэриин дүнгүүд согсологдоо. Гансахан энэ сезондо 36 мянганһаа дээшэ гектар талмайда шэнэ модод һуулгагдаһан байна. Энэнь бүхэли жэлэй түсэбһөө үлүү ехэ юм. Түргөөр ургадаг нютагай түрэлэй модод ерээдүйн ой модоной хахад хубинь болохо. Целлюлозо-саарһанай промышленностьда зорюулжа тэдэниие ургуулдаг.

1976 онһоо хойшо орон дотор ой модо хамгаалха ба шэнээр һуулгаха олон жэлэй программа бэелүүлэгдэнэ. Тус программын ёһоор шэлбүүһэтэ мододой талмай нэмээгдэхэ, ехэ газар дээрэ шэнэ модод таригдаха юм.

ПЛАКАДАЙ КОНКУРС

ХАНОЙ. Вьетнамай Журналистнуудай холбооной эмхидхэһэн плакадай конкурс эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ зорюулагданхай. Империализмын ба уласхоорондын хархис хүсэнүүдтэй тэмсэхые, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэхые уряалһан 300-гаад графическа бүтээл конкурсдо табигдаа. «Амгалан тайбан байдалай, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө» бүхэдэлхэйн ассамблейн Прагада хүдэлхэ үедэ эрхим плакадууд харуулагдаха юм.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺАДА

Финляндиин президент Мауно Койвисто гэгшын албанай хэрэгээр Советскэ Союз ерэлгэ үнгэрһэн неделиин тон шухала үйлэ хэрэг боложо, хоёр оронoй хоорондо хүршэ ёһоор амгалан тайбанаар ажаһуулгые, хани ёһоной харилсаа холбоое саашадань бэхижүүлхэ ба хүгжөөхэ арга олгобо. Энэ ерэлгын эгээл ехэ тунхалта юун гэхэдэ, Советскэ Союз ба Финлянди хоёрой хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо хөөрэлдөөн үнгэргэгдэһэн, совет-фин документнүүдтэ, тэрэ тоодо 1948 оной апрелиин 6-да абтаһан хани нүхэсэл, харилсаа холбоон ба харилсан туһалалсаа тухай Договорой хүсэндөө байлгые үшөө 20 жэлээр үргэлжэлүүлхэ тухай протоколдо гар табигдаһан байна.

«Совет-фин харилсаа холбооной жэлһээ жэлдэ бэхижэжэ байһан ушар хадаа нийтын элдэб байгуулалтатай ба ондо ондоо үзэл суурилалтай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай хэды амжалтатай, аша үрэ ехэтэй байжа шадаха байһанай эли тодо гэршэ мүн болоно. Юрын амгалан байдалай бэшэ, харин бодото хани нүхэсэлэй, бэе бэеэ хүндэлэлгын ба бэе бэедээ найдалгын харилсаанууд мүн»,— гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов Кремлиин Ехэ ордон соо үндэр тушаалта айлшанаа амаршалха зуураа хэлэһэн байха юм.

Эдэ харилсаануудай үндэһэ һуури болоһон 1948 оной Договор үнгэрһэн гушан табан жэлэй туршада түүхэдэ хэды ехэ үнэ сэнтэй байһанаа гүйсэд дүүрэнээр гэршэлэн харуулаа. Хоёр талын тэмдэглэһэнэй ёһоор, тэрэ Договор Европын хойто зүгтэ эб найрамдал бэхижүүлхэ саг үргэлжын арга нүхэсэл байха зуураа, Европо түбидэ аюулгүй байдал хангалгын үг зорилгодо сүм харюусана, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һуларуулха хэрэгтэ алба хэнэ. Ушар иимэһээ тэрэнэй хүсэндөө байлгые үргэлжэлүүлгэ хадаа гансахан совет-фин харилсаануудта бэшэ, мүн уласхоорондын байдалдашье политическэ ехэ үйлэ хэрэг болоно. Финляндиин «Тиедонантая» газетын бэшэһэнэй ёһоор дурсагдагша Договорой болзорые һунаалга «Финляндиин гадаадын политикада гол шухала удха шанартай байһаниие гэршэлнэ».

Дэлхэйн хэблэл совет-фин хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдтэ тайлбари үгэхэ зуураа, Финляндиин президенттэй үгэ андалдалган дээрэ Ю. В. Андроповой хэлэһэн гүнзэгы удхатай үгэнүүдтэ анхаралаа айхабтар ехээр хандуулна. Тэрэнэй хэлэһэн үгэ дотор Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ асуудалаар СССР-эй хараа бодол элирхэйлэн харуулагдана, бүтэмжэтэй һайн шэнэ эдэбхи үүсхэлнүүд табигдана. Европын хойто зүгтэ ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха һанамжада Советскэ Союз юрэ талархана бэшэ, харин тэрэниие бэелүүлгэдэ туһалалсахаар бэлэн байһанаа онсолон тэмдэглэнэ. Тиимэ зоныг хуулита байдалые гансахан хүндэлхэ уялга Советскэ Союз бэе дээрээ даажа абаха бэшэ, харин өөрынгөө газар дайдада хабаатай зарим, тиихэ мүртөө онсо шухала хэмжээнүүд тухай асуудалые хаража үзэхөөр бэлэн байһанаа мэдүүлнэ. Мүн тэрэшэлэн Советскэ Союз Балтиин далайн оршондо ядерна буу зэбсэггүй байдал хангаха тухай асуудалые тэрээндэ хэрэгтэй талануудтай зүбшэн хэлсэхээр бэлэн.

Хэрбээ Баруун Европодо американ ракетно-ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдэй тараан тодхогдожо эхилээ һаа, СССР өөрынгөө аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ зорилгоор харюутай үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые (тэдэ ракетэнүүдэй тодхогдоһон газарнуудые, мүн Холбоото Штадуудай өөһэдынь газарые харалда абалсан) бэелүүлхэ гэжэ совет хүтэлбэрилэгшын США ба НАТО-до һануулга хэһэниинь түйлай ехээр һонирхол татана.

ҺАЙН ҺАЙХАН ХҮСЭЛЭЛ БА ҺАМААРУУЛГЫН ААШАНУУД

Стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха ба тооень үсөөрүүлхэ тухай совет-американ хөөрэлдөөнэй ээлжээтэ дүрбэдэхи уулзалга Женевэдэ эхилбэ. Энэ айхабтар шухала асуудалаар Советскэ Союзай хараа бодол өөрынгөө зүб шэглэлээр, хэлбэришэгүй залан сэхэ байһаар онсо илгарна гээд ушар байдал зүбөөр ойлгоод шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

Аюулгүй байдалай адли тэгшэ ёһо гуримуудые нягта наринаар сахин, сэрэгэй хүсэнэй талаар бүгэдэ нийтын тогтууритай байдалай аша туһада эдэ зэбсэгүүдые комплексоор хорооһын түлөө тэмсэл манай орон эрид шууд ябуулна. Стратегическэ ракетэ болон ядерна һомонуудые хоёр талаһаа хорооһо тухай совет холын хараата дурадхалнууд энээниие түйлэхэ хэрэгтэ һайн үндэһэ һуури болоно гэжэ үгэнэ. Ядерна дайнай аюулые зайсуулхада, амгалан тайбанаар ажаһуулгада адли тэгшээр, бэе бэедээ ашатай туһатайгаар США-тай хүршэ ёһоной харилсаануудые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан хараа шугам СССР баримтална. Энэ хадаа манай политикын гол хараа шугам мүн гээд нүхэр Ю. В. Андропов Москвада Америкын политическэ ба нийтын элитэ ажал ябуулагшад Аверелл ба Памелла Гарримантантай уулзахадаа онсолон тэмдэглэһэн байна.

Женевэдэ хэгдэжэ байһан хөөрэлдөөн дээрэ ямар нэгэ урагшаа дабшалта түйлахын тулада аюулгүй байдалай адли тэгшэ ёһо гуримуудтай зохилдуулан, үгээ ойлголсохо арга нүхэсэл бэдэрхээр бэлэн байһанаа харуулха шухала.

Гэбэшье совет-американ харилсаануудай энэ, мүн бусадшье асуудалнуудта харюусалгатайгаар хандаха ябадал президент Р. Рейганай захиргаанай зүгһөө огто харагданагүй. Стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга хизаарлаха ба тэдэниие хорооһо асуудалаар Сагаан байшангай эзэнэй һаяхан харуулһан ээлжээтэ аашаа энээндэ гэршэ болоно гэжэ үгэнэ. Тэрэнэй захиргаан бодомжотой байхын оронда сэрэгэй хүсэнэй талаар Советскэ Союзһаа булюу байдалтай боложо, тэрээндэ баалалта хэхые үсэд нэтэрүүгээр оролдоно. Иимэ хараа шугам ямаршье аша үрэдэ хүргэхэгүй.

Президент Р. Рейганай хараа бодол США-да өөһэдтэнь эрид шангаар шүүмжэлэгдэнэ. Ушар байдал зүбөөр ойлгодог американ политическэ ажал ябуулагшад, олониитын түлөөлэгшэд улам олоороо совет хараа бодолые зүбшөөжэ байһан тухайгаа мэдүүлнэ. Нийтэ стратегическэ эрхэ байдалые, дэлхэй дээрэ дайнай аюулда хүргэжэ боломо асуудалнуудай олошоржо байһаниие хараада абалсан, уласхоорондын мүнөөнэй байдалда СССР ба США хоёр сэрэгэй хүсэнэй талаар үрдилдөөтэ байдалда орохо ёһогүй гэжэ тэдэнэр тоолоно. Бүхы арадуудай аша туһын хэрэгүүд эдэ хоёр ехэ оронуудай хоорондо бүтэмжэтэй зүб харилсаа тогтоохо эрилтэ табина.

Һанаагаа ехээр зобошоһон олониитые һамааруулхые оролдон, США ба СССР хоёрой хоорондо «хөөрэлдөөн» хэгдэнэ, тэрэнэй ашаар дэлхэй дээрэхи шахардуу шанга байдал һуларуулагдаха, хоёр талын харилсаанууд тэгшэрэн заһарха гэһэн худал үгэ США-гай ниислэлдэ таранхай. Бодото байдалыень абажа харахада, тэндэ дайн сэрэгтэ бэлдэлгэ үргэнөөр ябуулагдана. Милитарис аюулта ябуулгануудһаа олониитые һамааруулха иимэ һэдэлгэнүүд үг зорилгодоо хүрэнгүй хосордог ха юм.

ВЕЛИКОБРИТАНИИН ПАРЛАМЕНТЫН ҺУНГАЛТА

Үнгэрһэн неделидэ Великобританиин парламентын һунгалта боложо, общинын палатын (парламентын доодо палата) 650 һууриие ойрын табан жэлэй туршада хубаарилха тухай асуудал шиидхэгдэһэн байна. Засагай хүтэлбэри барижа байһан консервативна правительствоор һунгалта болзорһоо урид үнгэргэгдэхөөр тогтоогдоһон, ушарынь гэхэдэ, парламентын түрүүшын бүридэлэй түлөөлгэ, Англиин конституцитай зохилдуулан, миил жэл болоод дүүрэхэ байһан.

Имагтал тактическа бодомжоор һунгалгын болзорһоо урид үнгэргэгдэхэ хэрэгтэй болоһон тухай шиидхэбэриие консерваторнууд ооһэдоо хэнһээшье нюунагүй гээд нютагай политическэ байдал шэнжэлэгшэд нэгэн дуугаар тэмдэглэнэ. Орон доторонгоо бодото байдалые, хүн зоной һанал бодолой хубилжа байһаниие хараада абаһан тори хүтэлбэрилэгшэд эгээл ойрын һарануудта партиингаа нэрэ хүндын унахаяа байһан ушарһаа һэргылхэ баатай болоо. Иимэ һэргылэлгэ хэхэ үндэһэ баримта дүүрэн байһан. Капиталис бусад оронуудтай хамта Англи экономическа горитой ехэ бэрхэшээлнүүдтэ нэрбэгдэнхэй. Социальна элдэб асуудалнууд шиидхэгдэнэгүй. Тэндэ хүдэлмэригүй хүнүүдэй тоо гурбан миллионһоо халижа, улам олошоржол байна. Тэтчерэй правительствын гадаадын политика, Баруун Европын хэдэ хэдэн оронуудай газар дээрэ, тэрэ тоодо Англида энэ жэлэй эсэстэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохо гэһэн НАТО-гай шиидхэбэриие илангаяа ехээр дэмжэлгэ орон доторнь улам шангаар шүүмжэлэгдэһэн байха юм.

Иимэ эрхэ байдалда партиимнай политическэ хараа бодол хүндэгүй боложо, ерэхэ жэлэй хабар үнгэргэгдэхэ һунгалтада панхаруутажа болохобди гэжэ консерваторнуудай стратегүүд бодомжолһон байна. Үшөө тиихэдэ, тэдэнэй һанамжын ёһоор, ерэхэ жэл болотор Британиин юрын эрхэтэнэй толгой сооһоо ехээр дэбэргэгдэһэн «фолклендын һул һүлдэ» гэдэг ойлгосо үлеэгдэн үгы болохо магад. Ушарынь гэхэдэ, Фолклендын (Мальвинска) аралнуудай түлөө Аргентинэтэй Лондоной һүжэрөөһэн колониальна дайнай үедэ Тэтчерэй правительство шовинис «патриотизмын» долгин дээгүүр яһала хубхытэроо суурхаһан гээшэ.

Бүхы һунгагшадайнь далаһаа зааха үлүү процентнь һунгалтада хабаадажа, 40-һөө дээшэ процентнь консерваторнуудта дуугаа үгэһэн байха юм. Гэбэшье һунгалтын худал хуурмагаар хэгдэһэн ушарһаа консерваторнууд общинын палатада дийлэнхи олон һууринуудые эзэлжэ шадаа.

Тори урдынхи мэтэ правительствые дахяад бүридхэхэ болобо. Һунгалтада бэлдэлгын, тэрэниие үнгэргэлгын үедэ оронойнгоо бүхы хүн зониие доро барижа байһан буржуазна пропаганда консерваторнуудта түйлай ехэ туһа хүргэһыень тэмдэглэнгүй гарахын аргагүй. Хубиин капиталда мэдэлтэй олонхи газетэнүүд тэдэндэ сэхэ туһалдаг, дэмжэлгэ үзүүлдэг байгаа. Правительствын бүридэлдэ ородоггүй хүсэнүүдэй ажал ябуулгые хардаха гүрдэхын, засагай хүтэлбэри барижа байһан партиие магтахын тулада тэрэ газетэнүүд хүсэ шадалаа огто гамнаагүй.

Депутадуудай тоогой талаар хоёрдохи һуурида лейбористнуудай парти гараа. Гурбадахи—социал-демократууд ба либералнуудай һунгалтын бүлэг.

Ю. РОМАНЦОВ,
И. ЛАПИЦКИЙ,
Ю. ЛОПАТИН.
(ТАСС).

СОВЕТСКЭ СОЮЗ — ГОЛ ЗАХИЛШАНИИНЬ

БУДАПЕШТ. Совет бүд нэхэлгын СТБ түхэлэй станогуудта нэхэгдэһэн бүдүүдые республикын хүнгэн промышленностиин эгээл томо предприятинуудай нэгэн — Венгриин торгон бүдэй комбинат өөрынгөө гол захилшада — Советскэ Союз эльгээбэ. Венгриин СССР-тэ худалдадаг энэ түхэлэй продукциин хэмжээнэй хахад хубинь тус предприятида хүртэдэг юм. Совет техникэ хэрэглэдэг болоһоной ашаар комбинат хэрэгсэл зүйлнүүдэй шанарые дээшэлүүлһэн, ассортиментыень үргэдхэһэн байна.

Хүнгэн промышленностиин талаар совет-венгер харилсаа холбоон саг үргэлжэ үргэдэнэ. Будапештын Майн 1-нэй нэрэмжэтэ фабрикын тэмдэгтэй Молно гадар хүбсаһа, «Тиса» ба «Савария» фабрикануудай тэмдэгтэй гуталнууд совет худалдан абагшадта һайшаагдадаг. Венгриин хүнгэн промышленностиин бүтээн гаргадаг дүрбэдэхи зүйл бүхэн аха дүү орондо эльгээгдэдэг.

Жэл бүри Венгри 60 миллион шахуу түхэригэй хэдэн миллион дүрбэлжэн метрэ бүд, нэхэмэл зүйлнүүдые СССР-тэ эльгээдэг юм.

(ТАСС).

ЭЛҮҮР ЭНХЫН УНИВЕРСИТЕТ

Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай биолого-химическэ факультедэй бааза дээрэ байгуулагдаһан элүүр энхын арадай университет дүрбэдэхи жэлээ хүдэлжэ байна.

Эндэ студентнэрые бүхы талаар бэлдэжэ, хүн зоной дунда элүүр энхэ тухай идхан нэбтэрүүлгын хүдэлмэри ябуулха, медикобиологическа асуудалнуудаар хүдэлхэ лекторнүүдые гаргана.

Өөрынгөө үүргые урагшатайгаар бэелүүлхын тула ниитын ректор, биологиин эрдэмэй кандидат, доцент А. А. Бильтриковагай ударидалга доро университедэй совет санитарна гэгээрэлэй республиканска байшантай (директорынь В. Р. Боянова) хамта курсын программые бэлдээд, хэшээл ябуулхыень республикынгаа түрүү мэргэжэлтэд болон врачуудые хабаадалсуулна. Биолого-химическэ факультедэй деканат болон Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой «Знание» бүлгэм саг үргэлжэ университедэй советдэ туһаламжа үзүүлдэг.

Байгша оной апрель һарада республикынгаа больницын ба арһанай-венерологическа диспансерай врачуудай хабаадалгатайгаар аман үгын журнал үнгэргэгдөө һэн. Тиихэдэ косметическэ кабинедэй мэргэжэлтэд «Гоё һайхан, уян нугархай ба элүүр энхэ» гэһэн темээр хөөрэлдөө үнгэргөө. Санитарна гэгээрэлэй байшангай хүдэлмэрилэгшэд медицинын асуудалнуудаар саг үргэлжэ кинофильмүүдые харуулдаг юм. Буряадай АССР-эй элүүр энхые хамгаалгын министрэй орлогшо В. М. Маланов һаяхан лекци уншаа.

Физкультура, туберкулезно, наркологическа, арһанай-венерологическа диспансернуудай болон республиканска больницын зарим врачууд университедтэ багшалдаг юм. Медицинын эрдэмэй кандидадууд С. А. Хинчеева, Е. Н. Цыбиков, Ю. В, Мункоев, В. М. Кузнецов болон бусад университедэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Ниитын ректор А. А. Бильтриковагай хүтэлбэрилдэг университедэй советдэ эрхим, эгээн эдэбхитэй студентнэр оронхой. Тусхайлбал, Л. Шоёнова, Е. Шагдаров, С. Епифанцева, Н. Прутовая, И. Шитикова, А. Рютин, А. Рабжаева гэгшэд болоно.

105 студент элүүр энхын университет һаяхан дүүргэжэ, арадай университедэй дипломтой болобо. Бүхыдөө, гурбан жэлэй туршада 300 гаран студент тус университедые дүүргээ юм.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Нютаг нютагай һонин

ХАЛЬМАГ АРТИСТНУУД—ЗЭДЭДЭ

Июнийн 8-да Гэгээтэй нютагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой сценэ дээрэ Александр Вампиловай «Аха хүбүүн» гэһэн зүжэг табижа, Хальмагай Баатр Басанговай нэрэмжэтэ драматическа театр Зэдын райондо гастролёо эхилээ. Каспиин далайн эрьеһээ ерэһэн айлшад зүжэгөө районой ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ эдэ үдэрнүүдтэ харуулха юм.

— Аха дүү хальмаг арадай түлөөлэгшэдые Зэдын голой таряашад, малшад халуунаар угтаба. Ленинэй болон Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозуудай клубууд хүн зоноор халима дүүрэн байгаа, — гэжэ манай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, айлшадай тус бүлэгтэй ябалсаһан Гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрай директорэй орлогшо Н. И. Оширов тэмдэглэбэ. —Хаанашье альга ташалгаар хальмаг нүхэднай угтагдана. Амжалтатай һайн ябагты!

А. ДОРЖИЕВ.

ТАЛЛИНДА БАРЛАГДАБА

Гушан хоёр мянган хэһэгээр совет Эстониин ниислэл Таллинда Буряадай арадай уран зохёолшо Исай Калашниковай «Шуһата зэбүүн саг» гэжэ романай түрүүшын ном «Намнуулагшад» гэһэн гаршагтайгаар барлагдан гараба. Тэрэниие К-Х. Сельмет эстон хэлэн дээрэ оршуулаа. Номой гол удхые зүбөөр ойлгоһон уран зураашан Ю. Пыльм һонирхолтой шэмэглэл хээ.

Игэжэ бэлигтэ уран зохёолшо И. Калашниковай түүхэтэ роман эстон уншагшадта хүрэбэ гээшэ. Романай хоёрдохи номынь хэблэлдэ бэлдэгдэжэ байнхай.

Ц. РАДНАЕВ.

ТУҺАЛАМЖА ҺАЙЖАРУУЛАГДАА

Загарайн районой Онохой һууринай больница шэнэдхэн заһабарилагдаба. Мүн больницада залгалаа уужам байшан баригдаа.

Мүнөө эндэ хүн зондо медицинын туһаламжа хүргэлгын һайн эрхэ байдал байгуулагданхай. Залгалаа гэр соо иглорефлексотерапиин таһалга нээгдээ, тиихэдэ бассейн, сауна, шабар болон уһаар эмшэлэлгын, кислородоор аргалалгын кабинедүүд хүдэлдэг болонхой.

Энэ больницын ахалагша врач Геннадий Константинович Хомяковой хүтэлбэрилдэг медигүүдэй коллектив һууринайнгаа хүн зондо медицинын түргэн туһаламжа хүргэдэг байхын тула хаба шадалаараа оролдоно.

Г. ВЛАДИМИРОВА.

ҮШӨӨ ДАХИН ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН АСУУДАЛ

Кинодо дуратайшуулай олонхинь уршагта ябадалтай фильмүүдтэ ехэ дуратай байдаг. Тиимэһээ режиссер Георгий Кузнецов кинодраматург Геннадий Бокарев хоёрой Свердловскын киностудида буулгаһан **«Найти и обезвредить»** гэжэ лентэ һонирхолтой байхаар хүлеэгдэнэ.

Сибириин хүбшэ тайга соо инкассатор алуулжа, айхабтар ехэ мүнгэн карабин буу хоёр хулгайда оробо. Хэжууданьшахуу болоһон уршагта ябадалай гэршэнэрынь боложо үйлын үрезр дайралдаһан дүрбэн хүн — гурбан эрэ, нэгэ эхэнэр — зэмэтэ ябадал хээд хорожо үрдигшэдые бариха гэжэ аргагүй ехэ оролдолго гаргаха баатай болоно...

Тус фильмдэ артистнууд Борис Невзоров, Андрей Градов, Александр Воеводин, Ирина Шмелева, Нина Русланова болон бусад наадана. Июнь һарада харуулагдаха удаадахи шэнэ фильм, **«Казачья застава»** болоно. Фильмын ганса нэрэһээнь зарим тэды юумэн ойлгосотой шэнги. Түүхэ болон революцитай холбоотой тус фильм Алас-Дурна зүгэй пограничный Улаан тугта округой 60 жэлэй ойдо зорюулагданхай. Амар мүрэн дээрэ хилын харуулай байгуулагдаһан тухай түүхэ совет кинодо түрүүшынхеэ харуулагдаба гээшэ.

Фильмын гол герой—Амарай хасаг Алексей Бутов дэлхэйн нэгэдэхи болон граждан дайнуудта хабаадаһан хүн. Совет засагые байгуулалсахын тула тэрэ түрэл нютагаа бусажа ерээ. Хододоо шахуу комедийнэ рольнуудые гүйсэдхэдэг байһан актер Борислав Брондуков энэ удаа социальна шэнжэтэй геройн рольдо наадаба. Тэрэнһээ гадна Яна Друзь, Евгений Паперный, Анна Тveленева, Игорь Ледогоров, Вася Соронин, Константин Степанков, Болот Бейшеналиев болон бусад энэ фильмдэ хабаадана.

Хүүгэдэй байшанда хүмүүжүүлэгдэжэ байһан үхибүүдэй хүнгэн бэшэ хуби заяан, түрэлхидэй уялга ба харюусалга тухай Молдавиин киностудида буулгагдаһан **«Все могло быть иначе»** гэжэ кинофильм хөөрэнэ. Хүүгэдэй байшан. Эхэ, эсэгынгээ ерэхые үдэр бүри шахуу хүлеэжэ байһан бишыхан үхибүүд зэлжээтэ эжы баабай хоёрой ерэхэдэ, хэндэмнай ерэбэ хаб гэжэ атаархалдан хараха юм. Саша хүбүүнэй эхэ, эсэгэ нилээд удаан хүлеэгдэһэн байгаа даа. Тиин Саша өөрын гэртэй болоо. Харин тэрээндэ ороходоо һураггүй томохон болоһон Флорин, Эмилия, Сергей гэгшэд эхэ, эсэгынгээ юундэ тэдэнһээ арсаһые таах, мүн арсаһаншье һаа, тэдэмнай хаанаб даа нэгэ тээ амиды мэндэ бии юм ха гү даа гэһэн асуудалда харюу олохо гэжэ нэгэнтэ бэшэ оролдоно.

Фильмын гол герой Флорин Санду тухай гол түлэб харуулагдана. Тэрэ үншэн бэшээ, хаанаб даа нэгэ тээ эхынгээ амиды байһые мэдээд, бэдэржэ эхилнэ.

Кишинёвой соёлой институдай III курсын студент Грыу Георге гэдэг кинодо түрүүшынхеэ тэрэ роль гүйсэдхэбэ. Харин мэдээжэ актриса Маргарита Терехова тэрэнэй эхэ Дорина Санду болоо.

Мүн лэ иимэрхүү темэдэ **«Родителей не выбирают»** гэжэ картина зорюулагдана. Гол герой Николай Бурлаков эхэ, эсэгын энхэрэлые мэдэнгүй өөдөө болоо. Зүгөөр ондоо юумэнь юуб гэхэдэ, тэрэ хүүгэдэй байшанда бэшэ, харин нагаса эжындээ байна. Коля эхээ мэдэдэг, дуратайшье. Теэд эхээ тон үсөөн харадаг. Эхэнь хүнгэншэг ябадалтай болонхой.

«Родителей не выбирают» гэһэн фильмые фильм-шэнжэлэлгэ гэжэ нэрлэмээр.

«Варварин день» гэжэ психологическа драма дайнай үедэ түрэһэн инаг дуран тухай хөөрэнэ. Актернууд Наталия Бражникова, Виктор Михайлов, Геннадий Воронин, Галина Макарова, Александр Демьяненко болон бусадтай тус фильмдэ дахинаа уулзаха байнат.

Мэдээжэ кинорежиссер Иосиф Хейфиц А. И. Купринай «Поединок» гэжэ туужаар «Ленфильмдэ» **«Шурочка»** гэжэ картина буулгаа. Аяар 1905 ондо бэшэгдэһэн онсо һайхан туужада режиссер хандахадаа, ажабайдалда, хүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ болодог тэмсэлые харуулха хүсэл урдаа табяа юм. Фильмые харахадаа, ехэтэ һонирхохо, сэдьхэлээ хүдэлгэхэтнай сохом.

Одессын киностудида буулгагдаһан **«Разбег»** гэжэ фильм манай үеын элитэ ехэ эрдэмтэн Сергей Павлович Королевто зорюулагданхай. Тэндэ Сергей Павловичай эдир наһантай танилсахат. Хорёод онуудай Одессэ городые харахат. Эдирхэн Сергей хүбүүнэй ниидэдэг аппарадуудые хэжэ ябаһан үе, удаань совет авиациин түрүүшын алхамууд—барандаа сэдьхэл бодолдомнай дүтэхэнэл!

Сергей Королевой ролиие Владимир Баранов гүйсэдхэнэ.

Уянгата комедиин жанрта дуратайшуулда **«Свадебный подарок»** гэжэ фильм дурадхагдана. Гэрлэһэн Андрей Оксана хоёрто түрын бэлэг болгогдон, хоёр жэлээр хилын саана хүдэлхэеэ эльгээгдэһэн түрэлхидэйнь байрын тулхюур барюулагдана. Эндэһээ эхи табиһан элдэб энеэдэтэй, һанаа заяанда ороогүй ушаралнууд саашаа һабагша татан, улам орёо болон хүгжэнэ. Энэ фильмдэ бидэнэй һайн мэдэхэ Ролан Быков, Леонид Куравлев, Елена Санаева, Дина Германова, Андрей Ростоцкий гэгшэд хабаадана.

Намарай шэбэнүүр бороо таһалгарягүйгөөр ороно. 38 наһатай Ирисые тэрэ бороо унтуулнагүй. Нойрыень һэргээжэрхёо. Хэтэрхэдээ, бүхы ажабайдалыень — гэр бүлэгүй хуби заяаень, үнгэрхэдөө, байрашьегүйень тэрэ һануулна. Тиигэжэ байтараа, залуу эхэнэр Ираса рояль заһадаг Фрейберг гэдэгэйдэ байра абажа ороно. Даб дээрэ тэрэ саг зуураар лэ байра абаһан хүн. Харин саашадаа юун болохо юм, бү мэдэе.

СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, туркмен кинорежиссер Х. Нарлиев **«Каракумы, 45 в тени»** гэжэ ээлжээтэ һонин картинаяа олоной анхаралда табиба. Тэрэнэй найруулан табиһан «Невестка», «Когда женщина оседлает коня», «Умей сказать—нет!», «Дерево Джамал» гэжэ фильмүүдые һанана ёһотойт. Зүгөөр тэдэнэйнь бүхы гол рольнуудые нэгэл эхэнэр — Нарлиевай үнэн нүхэр, сценаринуудыень хамта бэшэлсэһэн Майя Амедова гүйсэдхэнэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Энэ удаашье **«Каракумы, 45 в тени»** гээшэдэ Майя Амедовае харанабди.

«Азербайджанфильм» студиин хүдэлмэрилэгшэд **«Деловая поездка»** гэжэ шэнэ фильм байгша һарада дурадхаба. Уран зохёолшо, драматург, сценарист Рустам Ибрагимбековэй зохёолоор найруулагдаһан энэ лентэ социальна асуудалые шиидхэнэ.

Зарим түрэлхид үхибүүдээ айхабтар һайнаар хүмүүжүүлхэ зорилготойгоор элдэб аргануудые хэрэглэдэг. Жэшээлхэдэ, **«Не хочу быть взрослым»** гэжэ киногой герой Павлигай гэртэхин хүбүүгээ хүмүүжүүлхэ гэжэ академигэй зүбшэл заабари, йогуудай һургаал, түүхэйгээр эдигшэдэй диетэ, самбо барилдаанай дүримүүдые баримтална. Эрдэм мэдэсыень, юрэнхы болбосоролыень үргэдхэхэ һанаатай элдэб эрдэмүүдтэ хандана. Теэд эдэ бүгэдэһөө хашаршаһан Павлик нэгэтэ гэртэхинһээ зугадашана...

РСФСР-эй габьяата артистка Наталья Бондарчук Николай Носовой зохёолнуудай үндэһөөр режиссерско хүдэлмэриин туршалга хэбэ. Тиин **«Живая радуга»** гэжэ фильм найруулба. Фильм үхибүүдтэ, бүхы амиды юумэндэ зорюулагдана гэхээр.

Дээрэ дурсагдаһан совет фильмүүдтэймнай зэргэ харин оронуудай олон фильм июнь һарада харуулагдаха. Тэдэниие ниислэл хотынгоо болон республикынгаа районуудай кинотеатрта харахатнай дамжаггүй.

В. ПАВЛОВА,
кинофикациин ахамад редактор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Живая радуга» актриса Н. Бондарчугай режиссерско түрүүшын хүдэлмэри.

ЭДИР АРМЕЕЦҮҮД ХӨӨРЭН

Сэрэгэй-спортивна «Зарница» гэжэ пионернүүдэй Бүхэсоюзна наадanай областной ХН. түгэсхэлэй наадан һаяхан үнгэргэгдэжэ дүүрэбэ.

Үзэсхэлэнтэ газарта оршодог пионернүүдэй «Дружба» гэжэ лагериин спортивна талмай дээрэ, клуб соо, мүн хүдөө гаража, республикымнай эдир армеецүүд энэ наадanай бүхы гуримаар мүрысөө. Улаан-Үдэ хотын Железнодорожно районой 14-дэхи дунда һургуулиин эдир армеецүүдэй отряд 1983 оной түгэсхэлэй наадanай илагша болобо.

«Зарница» гэжэ наадanай үедэ «Республикын эдир армеецүүд хөөрэнэ» гэһэн пресс-конференци үнгэргэгдөө. Манай корреспондентын тэндэһээ хэһэн тэмдэглэлнүүдые доро дурадханабди.

Асуудал. Эдир армеецүүдэй ёһо заншалые яажа сахидагбта? Танай отрядта ямар шэнэ заншал бии болонхойб?

Истомина Таня. (Баргажанай район). Манай дунда һургуулиин эдир армеецүүд һонирхолтой олон үйлэ хэрэгүүдые ябуулдаг. Февралиин 16-һаа 23 хүрэтэр сэрэгэй долоон хоног үнгэргэгдэдэг. Эдэ үдэрнүүдтэ ханын газетэ гаргадагбди, планшедүүдые хэдэгбди. Намарһаа эхилжэ хэһэн хүдэлмэри тухайгаа рапорт бэшэдэгбди. Февралиин 23-най үдэ «Зарница» наадanай болоходо, дуунай болон жагсаалай харалгада пионернүүдэй бүхы отрядуул хабаададаг.

Асуудал. Танай отряд геройн нэрэмжэтэ болохын тула юу хээб?

Дмитриев Сергей. (Железнодорожно район). Манай отряд Советскэ Союзай Герой А. Покрышкинай нэрэ зүүдэг. Покрышкин тухай газетэнүүдые гаргадаг, планшедүүдые хэдэг, тиихэдэ алдарта геройдо зорюулһан классна час болон сборнуудые үнгэргэдэг һэмди. Һайн сэгнэлтэтэйгээр һуража, журам сахяад, һургуулиингаа ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө Покрышкинай нэрэ зүүхэ эрхэдэ хүртөө бэлэйбди.

Асуудал. Бэдэрэлгын хүдэлмэритнай ямар амжалтануудтайб? Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай Түүхын бэшэгтэ таанар хабаадалсана гүт?

Дармаева Таня. (Түнхэнэй район). Түнхэнэй эдир армеецүүд районойнгоо дайнай ветерануудай дайшалхы намтарыень бэшэжэ абанхай. Тэдэнэртэй уулзалганууд саг үргэлжэ үнгэргэгдэдэг. Манай һургуулида Ж. Е. Тулаевта зорюулагдаһан булан бии. Мүнөө манай отряд сагаантанда зэрлигээр алуулһан Н. А. Каландаришвилиин отрядай дүрбэн сэрэгшын нэрэнүүдые элирүүлхын тула хүдэлмэри ябуулжа байна. Иигээд нэрэнүүдыень элирүүлхэбди гэжэ һанагдана.

Донская Оля. (Железнодорожно район). Отряд бүхэн 26-дахи стрелково дивизиин бүридэлдэ дайлалдаһан республикынгаа сэрэгшэдые бэдэрхэ даабаритай байгаа. Удаашьгүй энэ дивизиин ветерануудтай уулзалганууд эхилээ. Дайнай һүүлээр бэе бэетээ харалсаагүй ветерануудай уулзахыень хаража байхадаа, бэдэрэлгын хүдэлмэриин удха шанарыень бодотоорнь ойлгоо бэлэйбди. Һургуулидамнай музей байгуулха үедэ манай отряд тэрэ дивизиин дайшалхы зам, тэрэнэй геройнууд тухай стенд хээ.

Асуудал. Совет Армиин сэрэгшэдтэй, ДОСААФ-ай эмхи зургаануудтай болон музейнүүдтэй харилсаа холбоо байгуулаанхай гүт?

Нечаева Наташа. (Сэлэнгын район). Манай һургуулиие дүүргэһэн А. Игнатьевтай бэшэг бэшэлсэдэгбди. Амаралтада ерэхэдэнь, классна частаа уряа һэмди. Манай отряд суута тагнуулшан Н. И. Кузнецовой нэрэмжэтэ юм. Тэрээн тухай элбэг материалнуудтай Москвагай, Львовой болон Закарпатиин музейнүүдтэй саг үргэлжэ бэшэг бэшэлсэдэгбди.

Горбунов Андрей. (Прибайкалиин район). «Эдир моряк» гэжэ клубнай Владимир Фёдоровой нэрэ зүүдэг. В. Фёдоров дунда һургуули дүүргээд, Улаан-Үдэ хотын хэлхеэ холбооной электротехникумдэ һуража, сэрэгэй албанда мордоһон юм. Тиихэдэ «Пионер Бурятии» гэжэ теплоходтой холбоо байгуулаанхайбди. Холмск хотын портдо һаяхан бүтээгдээд байхадань, 1980 ондо дүрбэн эдир морягнай теплоходой экипажтай танилсаад ерээ һэн.

Асуудал. Юнармейскэ отряд таанар ямар юумэндэ һургааб?

Фёдорова Люба (Советскэ район). Эмхитэй, гуримтай байхыемнай. Түргөөр, саг соогоо даабари дүүргэхэ, үсэд нэтэрүүгээр тэмсэхэ, ходо журамтай байхыемнай һургаа.

Маланова Надя (Хоринэй район). Хүшэр хүндэ сагта бэе бэедээ туһалжа, бэе бэедээ нүхэр ёһоор хандажа ябаабди.

Белов Сергей. (Баунтын район). Тон шухала һургаал гэбэл, хатуу журамда, бэеэ хангалгада һураабди.

Асуудал. Һургуулидаа һуража байха үедөө ехэнхидээ ганса басагад ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг гээшэ. Харин «Зарницада..?»

Иванов Саша. (Мухар-Шэбэрэй район). Басагад бидэнтэй адлил наадanай бүхы шатануудые дабаа. Ямаршье хүшэр хүндэ сагай ушарбашье, эсээб гэлдэжэ байгаагүй.

Дармаева Таня. (Түнхэнэй район). «Зарницада» басагадшье бэрхээр командалдагаа харуулаа гэжэ һананаб.

Шилинова Люба. (Улаан-Үдын район). Хүбүүд Эхэ оронойнгоо ерээдүйн хамгаалагшад гээшэ. Энэ түгэсхэлэй наадан дээрэ тэдэнэр тон һайн абари зангаа харуулаа. Саашадаа, һургуулидаа баһал иимэ байгаа һаань, һайн байгаа.

Асуудал. Ерээдүйн «Зарницые» ямар байха гэжэ һанакабта?

ТАСС • АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

БАТА ХАНИ БАРИСААНАЙ АША ТУҺАДА

СОФИ. Болгар-совет хани барисаанай хүдэлөөнэй национальна V конференци эндэ дүүрэбэ.

БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, парти болон Болгариин гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд түгэсхэлэй заседанида хабаадалсаа.

Конференцидэ хабаадагшад СССР-тэй хани барисаа, соёлой харилсаа холбоо тогтоолгын хүдэлөөнүүдтэ, эмхинүүдтэ, бүлгэмүүдтэ, институдуудта, холбоонуудта, Советскэ Союзай ханинарта хандаһан хандалга баталан абаһан байгаа.

СССР болон бусад социалис оронуудтай хани барисагаа, аха нүхэсэлөө, хани харилсаагаа бэхижүүлгын хараа шэглэлээр, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршохын, али алиндань ашатай туһатай харилсаа холбоо тогтоохын. Балкануудта, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгын замаар НРБ хэлбэришэгүйгөөр дабшана гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

Советскэ Союзай ба Болгариин арадуудай хоорондохи эбдэршэгүй бата хани барисаае саашадань бэхижүүлхын аша туһада болгар арад, болгар-совет хани барисаанай хүдэлөөнэй ажал ябуулагшад, эдэбхитэд шэн габьяатайгаар хүдэлнэ гэжэ конференцидэ хабаадагшадай КПСС-эй ЦК-да, БКП-гай ЦК-да эльгээгдэһэн телеграммануудд дотор тэмдэглэгдэнэ.

Н. Папазов болгар-совет хани барисаанай бүгэдэ арадай комитедэй түрүүлэгшээр дахинаа һунгагдаба.

Г. КОЛИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА МЭДҮҮЛГЭ

БОНН. ФРГ-гэй федеральна канцлер Г. Коль бундестагта правительственна мэдүүлгэ хэхэдээ, тусхайлбал, зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаанай асуудалнуудта, мүн капиталис долоон оронной Вильямсбергдэ болоһон зүблөөнэй дүнгүүдтэ тогтоһон байна.

Албанай хэрэгээр СССР-тэ ошохоёо байһан тухайдаа тэрэ иигэжэ хэлэбэ: «Али бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар Зүүн Европын гүрэнүүдтэй, илангаяа, Советскэ Союзтай хөөрэлдөөнүүдые хэхые. Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ анхаралаа шадаал һаа, ехээр хандуулхые оролдонобди».

«Экономическа талаараа али алиндань ашатай туһатай худалдаа наймаа Зүүн Европын оронуудтай хэлгэ зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаае гүримшүүлэн һайжаруулха шухала нүхэсэл байһаар» гэжэ канцлер тэмдэглээ.

Гэхэтэй хамта Г. Коль томо ехэ долоон капиталис оронной Вильямсбергдэ абаһан мэдүүлгые али болохоор магтаһан байна. Зүгөөр баруун оронуудай буу зэбсэгүүдые, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалтые үргэдхэхэ, түбхын түрүүн тэрэнэй бүридэлдэ Японииe оруулха, НАТО-гай ябуулгануудые үргэдхэхэ хараатай байһыень энэ документын удха шанар элирхэйлэн гэршэлнэ. «Совет аюул» гэдэг худал хуурмаг үгэнүүдтэ харюу болгожо, США-гай ээрхэг түримхэй хараа шэглэлдэ, Хойто Атлантикын бүлэглэлдэ Токиое хабаадуулха хараа бодолгойгоо ойлгуулхые оролдоһон байна.

США «харилсаата гүрэнүүдэйнгээ валютна ба финансын байдалые хүнгэн болгохын тула бодото алхамуудые» мүнөө болотор хээгүй байһаар гэжэ Баруун Германиин правительствые толгойлогшо баруунай оронуудай экономическа асуудалнуудта тоггоходоо, урмаа хухарангаар мэдүүлхэ баатай болобо.

США-гай ПРЕЗИДЕНТЫН МЭДҮҮЛГЭ ТУХАЙ

Стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха ба хорооохо тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүдые Женевэдэ һэргээгдэһэнтэй дашарамдуулан. США-гай президент Р. Рейган июниин 8-да мэдүүлгэ хэбэ.

Генерал Скоукрофтын комиссиин дурадхалнуудтай зохилдуулан, хөөрэлдөөнүүд дээрэ американ хараа бодолые «заһаруулха» гээшэ Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ США-гай захиргаанай бэелүүлжэ байһан директивэнүүдэй гол зорилго болоно гэжэ президент хэлээ.

США-гай конгрессменүүдэй зарим хубиин буруушааһан «МХ» түхэлэй шэнэ ракетэнүүдэй ба бусад стратегическэ буу зэбсэгүүдэй программые конгресс дээрэ баталуулха зорилготойгоор Сагаан байшан урдын оборонын министрнүүдһээ бүридүүлэгдэһэн энэ комиссиие байгуулһаниинь мэдээжэ. Скоукрофтын комиссиие байгуулхадаа, Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ «шэнэ хүсэлэл оролдолгонуудые» гаргахабди гэжэ президент хүули гаргагшадта наахануур найдуулһан байгаа. Энээндэ харюу болгожо, «МХ» гэдэг шэнэ стратегическэ ракетэнүүдэй түхеэрэлгэнүүдые эршэмтэйгээр зохёон бүтээхэ талаар конгрессэй зүбшөөхыень захиргаан түйлаһан байгаа.

Р Рейган мүнөө мэдүүлгэ хэхэдээ, конгрессто үгэһэн найдуулгаяа тододхохые һэдэнэ хэбэртэй. Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй һэргээгдэһэнтэй дашарамдуулан, тэрэ ямар шэнэ юумэ хэлэбэ гээшэб? Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ США «таарамжатай» хараа шэглэл баримталхые шиидээ гэжэ Сагаан байшангай толгойлогшо олониитые этигүүлхые оролдоһон байна. Зүгөөр энэ мэдүүлгэнь Советскэ Союзһаа сэрэгэй бүлюу хүсэтэй болохо, Советскэ Союзай буу зэбсэгүүдые нэгэ талаһаа хуряалгаха гэжэ оролдоһон Вашингтоной хараа бодолые элирхэйлэн харуулжа шаданагүй. Баллистическэ ракетэнүүдые олоор бүтээхэ хараа бодолтой байһыень американ президентын мэдүүлгэ гэршэлбэ.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулжа, бүхы түхэлэй стратегическэ буу зэбсэгүүдые ехээр хорооохые хараалһан бүтэмжэтэй һайн совет дурадхалнууд тухай Сагаан байшангай толгойлогшын юушье хэлээгүй байһаниинь гайхалтай.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ. ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительст. ва—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2—60—91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-01518. Заказ № 137. Индекс 04649.